

Brüsszel, 2018. augusztus 1.
SJ.E(2018)4100294

AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁNAK ELNÖKE ÉS TAGJAI RÉSZÉRE

A Bíróság alapokmányáról szóló jegyzőkönyv 23. cikkének második albekezdése alapján

az EURÓPAI BIZOTTSÁG,

(*képviselik:* BOTTKA Viktor, Flor CASTILLA CONTRERAS és Ivan ZALOGUIN, az Európai Bizottság Jogi Szolgálatának tagjai, meghatalmazotti minőségben; brüsszeli postai kézbesítési cím: Service juridique de la Commission européenne, *Grefte contentieux*, BERL 1/169, 200, rue de la Loi, 1049 Bruxelles; a meghatalmazottak hozzájárulnak az eljárási iratok e-Curia alkalmazáson keresztül történő kézbesítéséhez)

az alábbi

ÍRÁSBELI ÉSZREVÉTELEKET

terjeszti elő a

C-228/18. sz.

Budapest Bank e.a.

előzetes döntéshozatali ügyben, amelyet a Kúria az Európai Unió működéséről szóló Szerződés 267. cikke alapján kezdeményezett, a Budapest Bank Nyrt. I. r., az ING Bank N.V. Magyarországi Fióktelepe II. r., az OTP Bank Nyrt. III. r., a Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. IV. r., a Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt. V. r., az Erste Bank Hungary Nyrt. VI. r., a Visa Europe Ltd. VII. r., és a MasterCard Europe SA VIII. r. felpereseknek a Gazdasági Versenyhivatal alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat (hivatkozási szám: Vj-18/2008/341.) bírósági felülvizsgálata iránt indult perében, a Fővárosi Törvényszék 3.Kf.650.057/2016/18. számon 2017. március 9-én hozott jogerős ítéletével szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán

TARTALOMJEGYZÉK

1. AZ ALAPELJÁRÁSBAN VIZSGÁLT ÜGY TÉNYÁLLÁSI ELEMELI	3
1.1. A KÖZIGAZGATÁSI ÉS BÍRÓSÁGI ELJÁRÁSOK.....	3
1.2. A LÉNYEGES TÉNYEK.....	4
2. A VONATKOZÓ UNIÓS ÉS TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYI HÁTTÉR	7
2.1. AZ UNIÓS JOG	7
2.2. A RELEVÁNS NEMZETI JOG.....	8
3. JOGI ELEMZÉS.....	9
3.1. BEVEZETÉS.....	9
3.2. A MIF VERSENYJOGI MEGÍTÉLÉSE.....	9
3.3. AZ ELSŐ KÉRDÉS.....	14
3.3.1. <i>A Kúria indokolása</i>	14
3.3.2. <i>A Bizottság állásfoglalása</i>	14
3.4. A MÁSODIK KÉRDÉS.....	20
3.4.1. <i>A Kúria indokolása</i>	20
3.4.2. <i>A Bizottság állásfoglalása</i>	21
3.4.2.1. Bevezetés.....	21
3.4.2.2. Az európai joggyakorlat nem bizonytalan	22
3.4.2.3. A két kártyatársaság közös MIF szintje.....	25
3.4.2.4. A vertikális kapcsolatok jelenléte nem zárja ki a célzatot	25
3.4.2.5. A MIF befolyásolja az árat az elfogadói piacon, és a kétoldalú rendszerbe ágyazottsága nem zárja ki a versenykorlátozó célt.....	25
3.4.2.6. A Kúria a cél szerinti versenykorlátozás mellett szóló érvei	26
3.5. A HARMADIK KÉRDÉS	27
3.5.1. <i>A Kúria indokolása</i>	27
3.5.2. <i>A Bizottság állásfoglalása</i>	27
3.5.2.1. A kollektív versenykorlátozások különböző formái	27
3.5.2.2. Megállapodás és/vagy összehangolt magatartás	29
3.6. A NEGYEDIK KÉRDÉS	31
3.6.1. <i>A Kúria indokolása</i>	31
3.6.2. <i>A Bizottság állásfoglalása</i>	31
4. A FELTETT KÉRDÉSEKRE ADANDÓ VÁLASZOK	33

1. Az Európai Bizottság (a továbbiakban: „Bizottság”) ezúton tisztelettel benyújtja az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: „Bíróság”) részére az alapul fekvő előzetes döntéshozatali ügyre vonatkozó írásbeli észrevételeit („Észrevételek”) az alábbiak szerint.

1. AZ ALAPELJÁRÁSBAN VIZSGÁLT ÜGY TÉNYÁLLÁSI ELEMEI

1.1. A közigazgatási és bírósági eljárások

2. A Kúria előtt folyamatban lévő ügyben, a Gazdasági Versenyhivatal 2009. szeptember 24. napján kelt Vj-18/2008/341. számú határozatában („Határozat”)¹ megállapította, hogy az eljárás alá vont vállalkozások azzal, hogy mindkét nemzetközi kártyatársaság (MasterCard és Visa) kártyáira és minden bankra egységesen alkalmazandó bankközi jutalék mértéket és struktúrát határoztak meg, illetve ilyen megállapodáshoz szabályzataikkal keretet biztosítottak és azt támogatták, versenykorlátozó, a tilalom alól nem mentesülő megállapodást kötöttek. A versenykorlátozó magatartás időtartama 1997. január 1-től (egyres vállalkozások később csatlakoztak) 2008. július 30-ig terjedt. Az eljárás alá vont vállalkozások e magatartásukkal megsértették a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 11. §-ának (1) bekezdését, valamint 2004. május 1-től 2008. július 30-ig az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 81. cikk (1) bekezdését [jelenleg az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése]. A jogsértés miatt a Gazdasági Versenyhivatal az eljárás alá vont vállalkozásokat bírságokkal sújtotta, összesen 1.922.000.000 Ft értékben.
3. A Gazdasági Versenyhivatal Határozata bírósági felülvizsgálata iránt a két kártyatársaság és hat bírsággal sújtott bank indított pert. Az első fokon eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság, a 30.K.33.520/2014/78. számon 2016. január 11-én hozott ítéletével, a felperesek kereseteit elutasította.
4. A VIII. rendű felperes, MasterCard kivételével benyújtott felperesi fellebbezések alapján eljáró Fővárosi Törvényszék, mint másodfokú bíróság, a 3.Kf.650.057/2016/18. számon 2017. március 9-én hozott jogerős ítéletével, a II. rendű felperes, ING Bank vonatkozásában - jogutódlással összefüggő eljárási okból - a GVH határozatát megváltoztatta és az eljárást megszüntette, míg a többi fellebbező felperes vonatkozásában a GVH határozatát hatályon kívül helyezte, és a GVH-t új eljárás lefolytatására kötelezte.
5. A Fővárosi Törvényszék jogerős ítéletével szemben az alperes Gazdasági Versenyhivatal lényegében a Határozatával egyező érveléssel felülvizsgálati kérelmet nyújtott be.
6. A Kúria a 2018. március 6-án meghozott Kfv.III.37.415/2017/18. számú végzésével a per tárgyalását felfüggesztette, és a következő kérdésekkel kezdeményezte az előzetes döntéshozatali eljárást:

„1. Értelmezhető-e az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy ugyanazon magatartás egyaránt sértheti a versenykorlátozó cél és a versenykorlátozó hatás, mint önálló jogalapok alapján az EKSZ 81. cikk (1) bekezdésében [EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében] foglalt rendelkezéseket?

¹ Ez a dokumentum a Gazdasági Versenyhivatal honlapján elérhető:
http://gvh.hu/data/cms992217/Vj018-2008_m.pdf

2. *Értelmezhető-e az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy céljánál fogva versenykorlátozó az ügy tárgya szerinti, magyarországi tagbankok közötti megállapodás, amely a MasterCard és a Visa kártyatársaságok kártyáinak használatáért járó, kibocsátó bankokat megillető bankközi jutalékot mindkét kártyatársaságra nézve egységes mértékben határozta meg?*
3. *Értelmezhető-e az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy a bankok közti megállapodásnak részesei azok a kártyatársaságok is, akik a megállapodás tartalmának kialakításában közvetlenül nem vettek részt, de a megállapodás elfogadását lehetővé tették, valamint a megállapodást elfogadták és alkalmazták, avagy ezt úgy kell értékelni, hogy a megállapodást kötő bankokkal összehangolták magatartásukat?*
4. *Értelmezhető-e az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [jelenleg az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy, hogy a versenyjogsértés megállapításához nem szükséges az ügy tárgyára figyelemmel annak elkülönítése, hogy a megállapodásban való részvételről, vagy a megállapodásban résztvevő bankok magatartásával való összehangolásról van-e szó?”*

1.2. A lényeges tények

7. A Bizottság a Kúria tényleírásából a következő elemeket emelné ki. Az 1990-es évek közepén a Visa Europe Ltd. (illetve jogelődje) és a MasterCard Europe Sprl. (illetve jogelődje) kártyatársaságok, az alapügy VII. rendű és VIII. rendű felperesei, szabályzataikkal lehetővé tették, hogy a kártyáikat kibocsátó és elfogadó bankok közösen meghatározzák a kibocsátó és elfogadó bankok közötti belföldi bankközi jutalékok (interchange fee, a továbbiakban: IF) mértékét. 1991 és 1994 között, amíg csak két-három bank fogadta el a felperesi kártyatársaságok bankkártyáit, a bankok kétoldalúan kezelték az elszámolásokat, és kétoldalúan állapodtak meg a díjak mértékében is. A VISA már 1994-ben felhívta a tagbankokat olyan VISA Nemzeti Fórum létrehozására, amelynek egyik feladata a helyi árpolitika kialakítása (ársávok kialakítása az IF vonatkozásában). 1995 és 1996 folyamán a kártyaüzletágba bekapcsolódó bankok multilaterális együttműködést alakítottak ki (a továbbiakban: Fórum), melynek keretében esetenkénti, megbeszéléseken vitatták meg a kártyaüzletág különböző együttműködést igénylő kérdéseit. A Fórum ülésein esetenként (pl. 1998 decemberében, 2003 novemberében vagy 2005 júniusában) a kártyatársaságok képviselői is részt vettek. A Fórum keretében a bankok szavazással fogadták el a különböző döntéseket a Magyar Nemzeti Bank által megadott adatok alapján számolt szavazati arányokkal. Egy bankot maximum 33%-os szavazati arány illetett meg, súlyozott szavazásnál 2/3-os többséggel, míg egyszerű szavazásnál - ide tartozott az IF mértéke - 50% +1 szavazattal döntöttek. 1995-ben összesen 3780 POS terminál (kártyaelfogadó készülék) volt az országban, a kártyás fizetési rendszer még csak kialakulóban volt.
8. A Fórum keretében hét bank, melyeknek többsége mindkét kártyatársaság rendszeréhez csatlakozott és melyek a kártyakibocsátói és elfogadói piac nagy részét lefedték, több tárgyalást követően, 1996. április 24-én megállapodást fogadott el (MSC megállapodás) kereskedői kategóriák szerint az egységes kereskedői jutalék minimális mértékére vonatkozóan. Ezt követően 1996. augusztus 28-án fogadták el azt a megállapodást, melyben egységesen szabályozták a két kártyatársaság - különböző tranzakciókhoz kapcsolódó - IF díjainak mértékét 1996. október 1-jei hatállyal (továbbiakban MIF, illetve MIF megállapodás). A MIF megállapodást a kártyatársaságokkal kapcsolatot tartó Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. (IV. rendű felperes) közvetítette a Visa és a MasterCard

felé, melyek azokat alkalmazták. A MIF megállapodásról szóló ülésen a kártyatársaságok képviselői nem vettek részt, a megállapodásról külön-külön értesültek a kapcsolattartó bankon keresztül (és nem bizonyított, hogy attól nyíltan elhatárolódtak volna).

9. Az MSC megállapodást végül a bankok nem írták alá, az nem lépett hatályba és ez alapján versenyfelügyeleti eljárás sem indult. A bankok között a MIF megállapodással érintett 1996 októbere és 2008 júliusa közti időszakban - bár 1996 és 1999 között az átlagos MSC 2,5 %-os mértéke nem változott - verseny volt a kereskedői jutalékok (MSC) tekintetében, mely jutalékok mértékének meghatározására a MIF megállapodásban szereplő IF díjak, mint költségelemek közvetetten hatottak. A MIF megállapodás díjai az MSC jutalékok csökkentésében alsó korlátként viselkedtek azzal, hogy egyes, sok "on us" (azaz egy bankon belüli) tranzakciót bonyolító bankok esetében (pl. III. rendű felperes, OTP Bank Nyrt.), egyes kereskedői kategóriákban nem jelentettek saját minimális költség korlátot, ők elvileg akár az IF értéke alatt is meghatározhatták a kereskedői jutalék mértékét (bár a gyakorlatban az a tudat, hogy a többi bank számára a MIF egy közös minimális költséget képez, inkább a MIF szintje felett tartja kereskedői jutalék mértékét az összes bank részéről). Abszolút vagy relatív korlátról nem beszélhetünk ilyen esetben, mivel minden elfogadó bank dönthet úgy, hogy a saját IF vagy MIF költségét nem teljesen hárítja át a kereskedő felé, és ez versenyhelyzetben természetes.
10. A MIF megállapodás megkötésében és a két kártyatársaságra irányadó egységes árképzésben szerepet játszott a tervezett MSC megállapodásban kitűzött célok megvalósítása, mely célok utóbb nem valósultak meg. A MIF megállapodás ugyanakkor az IF díjakat csak kisebb részben egységesítette ténylegesen, mert azok egy része korábban is egységes volt a két kártyatársaság vonatkozásában.
11. A MIF megállapodás a magyar alperesi versenyhatóság a Gazdasági Versenyhivatal 2008. január 31-én megindított versenyfelügyeleti eljárását követően is, egészen 2008. július végéig hatályban volt. A MIF megállapodáshoz és a Fórum működéséhez az idő elteltével csatlakoztak más, a kártyaüzletágban érdekelt bankok, mellyel a MIF megállapodás résztvevői 2006-ra 22 - az ügybe relevánsan érintett - bankra növekedett.
12. Az 1996. augusztus 28-ától 2008. július 30-áig tartó MIF megállapodás időtartama alatt többször felmerült a MIF csökkentése, a IV. rendű felperesi Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. már 1997-ben kísérlet tett arra, hogy nagy összegű tranzakciók esetén az MSC csökkentése érdekében a MIF-et csökkentsék, ez azonban sikertelen volt. A domináns szerepben lévő, legnagyobb kártyakibocsátó és elfogadó III. rendű felperesi OTP Bank Nyrt. 1999. február 12-én jelezte az V. rendű felperes, Magyar Külkereskedelmi Bank Zrt. felé verseny jogi aggályait, ezeknek későbbi MIF csökkentésére vonatkozó javaslatai kapcsán is hangot adott. A Fórum 2002. május 22-i ülésén a chipkártyák bevezetésére tekintettel, e kártyák vonatkozásában egységesen csökkentette mindkét kártyatársaság MIF díjaira nézve a MIF mértékét, melynek célja a biztonságosabb internetes kereskedelemre törekvés, és ezért a chipes kártyák kibocsátásának elősegítése volt. A Kereskedelmi és Hitelbank Zrt. ezt követően ismét kísérletet tett bizonyos kereskedőtípusoknál (pl. szupermarketek esetében) a benzinkutakhoz hasonló, alacsonyabb MIF mérték bevezetésére, ezt a javaslatot a 2002. szeptember 2-i Fórum ülésen nem fogadták el, 2004-ben az OTP Bank Nyrt. javaslatára a Fórum 2004. szeptember 14-i ülésén a hazai forgalom egyharmadát kitevő élelmiszer szektorban csökkentették volna két lépcsőben a MIF mértékét (chipes terminál esetében 1,2-ről 0,75%-ra, mágneskártyás olvasó terminál esetében 0,85%-ra). E lépésre az OTP Bankot

- érintő kereskedői oldali nyomásra került volna sor, azonban két tagbank nem írta alá csökkentést, levelet írtak a kártyatársaságoknak, ezért az nem lépett életbe.
13. A 2004. május 1-jei Európai Unióhoz történt csatlakozást követően - a csatlakozásra is figyelemmel - 2004 szeptemberétől folyamatosan napirenden voltak kártyatársaságok és bankok esetében is az európai versenyjogi eljárások lehetséges következményei. 2005. májusától a Fórum kezdeményezésére kísérlet történt - a MasterCard-tól kapott háttéranyagokra tekintettel - egy önálló MasterCard Fórum létrehozására, majd 2005. június és szeptember között az önálló Visa fórum létrehozására is működött egy munkacsoport, mely munkacsoport ülésein téma volt a Visa tekintetében költségelemzés készítése és finanszírozása. Ekkor a VISA II. határozat [Visa International, COMP/29.373, Commission Decision, [2002], HL L 318, 22.11.2002, 17-36. o., a továbbiakban: VISA II. határozat] alapján a mentesülési feltételek teljesítése volt a cél, vagyis az, hogy ne egységesen kerüljenek meghatározásra a két kártyatársaságra nézve a díjak, továbbá azok költségalapon történjenek. Ettől függetlenül még 2007-ben is folyt a bankok között a vita arról, hogy közösen vagy külön kell-e a MIF díjakról tanácskozni, és a két kártyatársaságot egységesen kezelő Fórum tovább működött, noha ekkor már 2005-től mindkét kártyatársaság külön-külön több bankra kiterjedő költségtanulmányok készítésébe kezdett. Ezek eredményéről - nem teljes körűen - a MasterCard 2006-ban, a Visa pedig 2007-ben adott tájékoztatást a bankoknak, mely tájékoztatás alapján azt a következtetést vonták le a bankok, hogy a MIF mértéke a kibocsátói költségeket teljes mértékben nem fedezte.
 14. A MIF megállapodás felmondására 2008. július 30-i hatállyal csak a Gazdasági Versenyhivatal fellépésre tekintettel került sor. A bankok önállóan, de egybehangzóan 2008. elején értesítették a két kártyatársaságot arról, hogy a bankközi jutaléokra vonatkozó megállapodást felmondják.
 15. A 2004-2007 évi piaci adatok szerint a kibocsátó banki oldal szerkezete akként alakult, hogy a versenyfelügyeleti eljárás alá vont 23 bank közül egy kivétellel minden bank bocsátott ki betéti kártyákat, 2007-ben a kártyák közel fele a III. rendű felperesi OTP Bankhoz tartozott, míg a minden más bank 10% alatti piaci részesedéssel rendelkezett. Az elfogadói oldalon a szintén 2004-2007 évi adatok alapján kilenc - egyben kártyakibocsátó - bank végzett kártyaelfogadást, azonban a III. rendű felperesi OTP Bank és a IV. rendű felperesi Kereskedelmi és Hitelbank a piac több mint 90%-át lefedték.
 16. Az alperes Gazdasági Versenyhivatal Határozata a fenti magatartást cél szerinti versenykorlátozásnak tartotta, de ettől függetlenül hatása szerinti versenykorlátozásként is azonosította a 2004-2007 éves adatok alapján végzett hatáselemzéssel, és mindkét megállapításhoz önálló indokolást fűzött. Rögzítette, hogy mind a cél, mind a hatás szerinti versenykorlátozás esetén lehetőség van a mentesülésre, de a cél szerinti mentesülés tényéből kiindulva elemezte, hogy a mentesülés feltételei miért nem állnak fenn. Az eljárás során az alperes is elfogadta, hogy a MIF megállapodás hiányában árfelhajtó hatás érvényesülhet, azonban ezt a konkrét ügyben nem találták tisztázottnak.
 17. A Határozat (188. preambulumpont) a cél szerinti versenykorlátozás tényét három alapvető érveléssel támasztotta alá. Versenytorzító, illetve versenykorlátozó célja volt a MIF megállapodásnak, mert: (1) a két kártyatársaság együttes kezelése a két társaság közti árverseny legfontosabb elemét semlegesítette, (2) a bankok a megállapodás létrehozásakor maguk is díjversenyt mérséklő szerepet tulajdonítottak a megállapodásnak (MSC kartell), (3) a bankközi jutalékok kártyatársaságok szintjén megvalósult együttes megállapítása olyan természetű megállapodás, amely szükségszerűen kihat a kereskedői díj terén az elfogadó bankok közti versenyre.

18. A Határozat (173. preambulumpont) kitért arra is, hogy a kártyatársaságok megállapodásban való részessége azért volt megállapítható, mert: (1) lehetővé tették szabályzataikkal, hogy bankok egymás között, akár a másik kártyatársaságra is irányadóan határozzák meg a bankközi jutalékot, (2) a kártyatársaságok kifejezetten segítettek a kezdeti időszakban a bankokat, (3) üzletileg nem életszerű és hihető, hogy ne tudtak volna az egységes díj rögzítéséről mindkét társaság kártyáira (a Visa később tiltakozott is), miközben érdeküket szolgálta ez a gyakorlat, hiszen az egymás közti verseny legfontosabb elemét kiiktatta, továbbá (4) tudniuk kellett, hogy a magyar bankok a szükséges elemzések közül költségtanulmányt sem végezve állapították meg és tartották fenn a MIF egységes szintjét, (5) a fallback díjaik közzétételével iránymutatást adtak arra nézve, hogy milyen MIF mértéket érdemes megállapítani, amely ennél csak magasabb összegű lehetett, mert csak így volt érdemes az azzal járó adminisztratív és egyéb terheket felvállalni.

2. A VONATKOZÓ UNIÓS ÉS TAGÁLLAMI JOGSZABÁLYI HÁTTÉR

2.1. Az uniós jog

19. Az Európai Unió működéséről szóló Szerződés ezen ügyhöz releváns cikke értelmében:

„101. cikk

(az EK Sz. korábbi 81. cikke)

(1) A belső piaccal összeegyeztethetetlen és tilos minden olyan vállalkozások közötti megállapodás, vállalkozások társulásai által hozott döntés és összehangolt magatartás, amely hatással lehet a tagállamok közötti kereskedelemre, és amelynek célja vagy hatása a belső piacon belüli verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása, így különösen:

- a) a beszerzési vagy eladási árak, illetve bármely egyéb üzleti feltétel közvetlen vagy közvetett rögzítése;
- b) a termelés, az értékesítés, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozása vagy ellenőrzése;
- c) a piacok vagy a beszerzési források felosztása;
- d) egyenértékű ügyletek esetén eltérő feltételek alkalmazása az üzletfelekkel szemben, ami által azok hátrányos versenyhelyzetbe kerülnek;
- e) a szerződések megkötésének függővé tétele olyan kiegészítő kötelezettségeknek a másik fél részéről történő vállalásától, amelyek sem természetüknél fogva, sem a kereskedelmi szokások szerint nem tartoznak a szerződés tárgyához.

(2) Az e cikk alapján tiltott megállapodás vagy döntés semmis.

(3) Az (1) bekezdés rendelkezéseinek alkalmazásától azonban el lehet tekinteni az olyan esetekben, amikor

- vállalkozások közötti megállapodás vagy megállapodások csoportja;
- vállalkozások társulásai által hozott döntés vagy döntések csoportja;
- összehangolt magatartás vagy összehangolt magatartások csoportja

hozzájárul az árak termelésének vagy forgalmazásának javításához, illetve a műszaki vagy gazdasági fejlődés előmozdításához, ugyanakkor lehetővé teszi a fogyasztók méltányos részesedését a belőle eredő előnyből anélkül, hogy:

- a) az érintett vállalkozásokra olyan korlátozásokat róna, amelyek e célok eléréséhez nem nélkülözhetetlenek;
- b) lehetővé tenné ezeknek a vállalkozásoknak, hogy a kérdéses áruk jelentős része tekintetében megszüntessék a versenyt. [...]

2.2. A releváns nemzeti jog

20. 1996. évi LVII. Törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról, különösen annak preambuluma, 1., 11. és 17. cikkei (a Bizottság aláhúásaival)

„1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról

[...]

A törvény hatálya

1. § (1) (Hatályos: 1998. I.1-től.) E törvény hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak - ide értve a külföldi székhelyű vállalkozás magyarországi fióktelepét is a VI. fejezetben szabályozott magatartások kivételével - (a továbbiakban az előzőek együtt: vállalkozás) a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik. E törvény hatálya alá tartozik továbbá - a II-III. fejezetekben szabályozott magatartások kivételével - a vállalkozás külföldön tanúsított piaci magatartása is, ha annak hatása a Magyar Köztársaság területén érvényesülhet.

(2) (Hatályos: 2004. V. 1-től) [2] Az Európai Közösséget létrehozó szerződés (a továbbiakban: EK-Szerződés) 81. és 82. cikkének alkalmazása során az e cikkek hatálya alá tartozó piaci magatartásra is e törvény eljárási rendelkezéseit kell alkalmazni akkor, ha a Szerződés 81. és 82. cikkében foglalt versenyszabályok végrehajtásáról szóló 1/2003/EK tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1/2003/EK rendelet) alapján a Gazdasági Versenyhivatal vagy magyar bíróság eljárásának van helye.

[...]

A gazdasági versenyt korlátozó megállapodás tilalma

11.§ (1) Tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre.

(2) Ez a tilalom vonatkozik különösen:

- a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására;
- b) az előállítás, a forgalmazás, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására;
- c) a beszerzési források felosztására, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozására, valamint a fogyasztók, üzletfelek meghatározott körének valamely áru beszerzéséből történő kizárására;
- d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására;

- e)
 - f) a piacra lépés akadályozására;
 - g) arra az esetre, ha azonos értékű vagy jellegű ügyletek tekintetében az üzletfeleket megkülönböztetik, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben;
 - h) a szerződéskötés olyan kötelezettségek vállalásától történő függővé tételére, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlatra figyelemmel nem tartoznak a szerződés tárgyához.
- (3) Azokat a jogkövetkezményeket, amelyeket e törvény az (1) bekezdésben meghatározott tilalom megszegéséhez fűz, együttesen kell alkalmazni a Polgári Törvénykönyvben a jogszabályba ütköző szerződésre előírt jogkövetkezményekkel.

[...]

17.§ Mentesül a 11. §-ban foglalt tilalom alól a megállapodás, ha

- a) az hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához;
- b) a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz, illetve az üzletfélhez jut;
- c) a gazdasági verseny velejáráó korlátozása vagy kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladja meg; és
- d) nem teszi lehetővé az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a verseny kizárását.”

3. JOGI ELEMZÉS

3.1. Bevezetés

21. A Kúria első és negyedik kérdései általános versenyjogi elméleti szempontokat vetnek fel, míg a második és a harmadik kérdések révén az előterjesztő bíróság a szóban forgó magatartás versenykorlátozó jellegét és a felek felelősségét vizsgálja. Mind a négy kérdéshez hasznos a négytagú kártyás fizetési rendszerekben létező piacok, és a MIF révén megvalósított versenykorlátozások ismertetése a Bizottság és a Bíróság gyakorlata alapján. Ezért a Bizottság előljáróban kifejti az erre vonatkozó észrevételeit.

3.2. A MIF versenyjogi megítélése

22. A MIF a bankközi jutaléknak az a formája, amikor annak mértékét többoldalú megállapodással határozzák meg a bankok. A MIF tartalék (fallback), azaz csak kétoldalú megállapodások hiányában alkalmazandó bankközi jutalék. Viszont, amennyiben egy rendszerben számos bank vesz részt, a kétoldalú megállapodások nagy tranzakciós költséget jelentenek, így a leggyakrabban a MIF-et alkalmazzák.
23. A Visa és a MasterCard négytagú² kártyás fizetési rendszereiben a tagbankok kibocsátó vagy elfogadó szerepet látnak el, némelyik bank mindkettőt. A tagbankok licencia

² Angolul four-party payment system, a négy tag vagy oldal arra vonatkozik, hogy egy kártyaügyletnél a vételár a kártyahasználó bankszámlájáról a kibocsátó bankhoz, majd onnan az elfogadó bankhoz jut át (csökkentve az IF vagy annak hiányában a MIF összegével), és végül a kereskedőhöz megérkezik (miután az elfogadó bank levonja a kereskedői jutalék MSC összegét). Az „ötödik tag” a rendszert irányító és működtető Visa vagy MasterCard kártyatársaság.

szerveződéseken keresztül válnak a fizetési rendszerek részévé, és általában mindegyik bank mindkét fizetési rendszer tagja.

24. A kártyás fizetési tranzakció folyamata általában a következő. A tranzakciót a kártyabirtokos kezdeményezi azzal, hogy a kártyát a kereskedelmi egységben elhelyezett POS terminálon lehúzzák, mely elektronikus úton „értesíti” az elfogadó bankot a tranzakcióról. Az elfogadó bank elektronikusan kommunikációra lép a kibocsátó bankkal, mely ellenőrzi, hogy a tranzakciót fedezi-e a számlán hozzáférhető összeg (és más kritériumokat, pl. kártya érvényességét). Ha igen, akkor jóváhagyja a tranzakciót és átküldi a tranzakciós összeget, csökkentve a százalékos formában meghatározott bankközi jutalék (interchange fee vagy IF, amely lehet MIF is, ha kollektív formában állapítják meg) összegével. Ha az elfogadó bank a tranzakciót érvényesnek tekinti, jóváírja a tranzakciós összeget a kereskedő számláján, de csak miután levonta a kereskedői jutalék (merchant service charge vagy MSC) összegét. Az elfogadó bank számára a kereskedői jutalék jelenti a bevételt, és ez szolgál a kibocsátó felé fizetett bankközi jutalék (valamint az egyéb kapcsolódó költségek) fedezetével (Határozat, 12. preambulumpont).
25. Mivel a MIF minden bank számára egy ismert közös költséget képez, jellemző annak teljes mértékű áthárítása a kereskedők felé³. Ez az ún. küszöbhatás (floor-effect), amely a versenykorlátozás alapja, mind a cél mind a hatás szempontjából.
26. Amint azt a Határozat 15. preambulumpontja leírja, a Visa és a MasterCard bankkártyás fizetési rendszerei kétoldalú iparágként jellemezhetőek, amelyben pozitív externáliák és hálózati hatások érvényesülnek. Ez azt jelenti, hogy a kétoldalú rendszer egyik oldalának árazási döntései befolyásolják a másik oldalon található kapcsolódó piac keresleti viszonyait (a kereslet mennyiségét), ami viszont visszahat az eredeti piac keresletére (a kereslet mennyiségére).
27. Ezekben a négytagúnak nevezett nyitott kártyás fizetési rendszerekben ún. kibocsátó és elfogadó bankok vesznek részt, melyek egymást kiegészítő, de mégis elkülöníthető, saját ügyfélkörükre (kártyabirtokos vagy kereskedő) szabott szolgáltatást nyújtanak. Ezért a rendszer két oldala külön elfogadói és kibocsátói piacokra oszlik. A kártyatársaságok központi szerepet játszanak a rendszerekben, egyfajta központi elszámolóházként működnek az elfogadó és kibocsátó bankok között. Működtetik azt a rendszert, amely a kibocsátó és az elfogadó bank közötti elszámolást, végső soron a fizetési tranzakció lebonyolítását lehetővé teszi. A bankkártya kibocsátói és elfogadói tevékenységet a kártyatársaságok széleskörű szabályrendszerrel biztosítják. A szabályok betartását a társaságok folyamatosan ellenőrzik. Azzal, hogy a tagbankok aláírják a licenc megállapodást, a kötelezővé válnak rájuk az adott rendszer szabályzatai (pl. a bankközi jutaléokra vagy éppen a HACR-ra vonatkozó rendelkezések).
28. Ennek alapján a Bizottság következetes gyakorlata alapján, amelyet az uniós bíróságok is megerősítettek⁴, három különböző piac különíthető el: az elfogadói piacon az elfogadó bankok versengenek egymással a kereskedői ügyfelekért, a kibocsátói piacon a bankkártyákat kibocsátó bankok a kártyahasználó ügyfelekért, és végül a kártyahálózatok

³ A Törvényszék ítélete T-111/08 sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2012:260, 30., 163-165. pontok., a Bíróság ítélete C-382/12 P sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2014:2201, 193., 197. pontok.

⁴ A Törvényszék ítélete T-111/08 sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2012:260, 21., 172.-177. pontok., a Bíróság ítélete C-382/12 P sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2014:2201, 178.-182., 242. pontok.

közötti piacot. A Határozat emlékeztet erre (128. preambulumpont), és ugyanazt a piacmeghatározást használja.

29. A Bizottság eddigi határozataiban még nem volt példa a kártyahálózatok közötti piacon történő árörögzésre, ami a Határozat kapcsán viszont relevanciával bír. Ez nem zárja ki, hogy egy ilyen versenykorlátozás lehetséges. A Bizottság megjegyzi, hogy a MIF-nek nagy jelentősége van a kártyahálózatok közötti versenyben: a magyar Gazdasági Versenyhivatal gyakorlatában már akadt példa versenykorlátozásra a Visa és a MasterCard eltérő MIF szintjéből adódóan.⁵ Bár ebben a másik jogsértésben megvalósult az erőfölénnyel való visszaélés azáltal, hogy a MasterCard nem csökkentette a saját MIF szintjét a Visa alacsonyabb MIF szintje közelébe, ez nem jelenti azt, hogy a két társaság jogosult lenne közösen és azonos szinten rögzíteni a rendszereikben alkalmazandó MIF szintjét (akár közvetlenül, akár a tagbankoknak delegálva ezt a döntést, amelyhez a kártyatársaságok csatlakoznak, mint a jelen esetben). Minden pozitív (0-nál nagyobb) MIF versenykorlátozó, akár egy fizetési rendszeren belül, akár a két rendszerre egységesen nézve, és annak hatásai fokozottabban érvényesülnek az utóbbi esetben. Az egy rendszeren belüli pozitív MIF az elfogadói piacon eredményez versenykorlátozást, míg a két rendszerre egységesen megállapított MIF nemcsak az elfogadói piacon, hanem a kártyatársaságok közötti verseny egyik legfontosabb elemét is kiiktatja (Határozat, 173. preambulumpont, (c) alpont).
30. A Bizottság 2007-es MasterCard határozatában⁶ (467-470, 192-203, preambulumpontok) a kártyahálózatok közötti versenynek a MIF szintjét felhajtó hatását állapította meg, és ezt a Törvényszék is elismerte.⁷ A Bizottság megállapította, hogy a rendszerszintű verseny által okozott, a MIF szintjét felhajtó hatása tovább erősíti és súlyosbítja a verseny korlátozását az elfogadói piacon (MasterCard határozat, 468. preambulumpont).
31. Ennek fényében egyáltalán nem meggyőző a bankok és kártyatársaságok által a magyar bírósági eljárásokban felhozott érv (az utaló végzés magyar változatának 16. és 32. pontjai), hogy a MIF megállapodás a Fórum keretén belül pozitív hatással járt, mert kiküszöbölte a MIF további emelkedését. Egy versenykorlátozást nem lehet azzal igazolni, hogy még súlyosabb formát is ölthetett volna. Önmagában egy pozitív MIF léte egyetlen kártyarendszeren belül is versenykorlátozáshoz vezet az elfogadói piacon, ezt csak tetézi és még jobban bebiztosítja, ha egyformán alkalmazzák mindkét kártyarendszerre. Ugyanis a MIF szintjére bármilyen lefelé irányuló nyomás, ami a kereskedők részéről vagy akár a kártyahasználóktól jönne, ennek a horizontális megállapodásnak köszönhetően még könnyebben elhárítható a bankok és kártyarendszerek részéről.
32. Ez az érv csupán egy másfajta megfogalmazása annak az állításnak, hogy a MIF a rendszer működéséhez elengedhetetlen, akár azért mert az IF vagy MIF nélkül a

⁵ A Vj-46/2012/244 sz. határozatban a Gazdasági Versenyhivatal eljáró versenytanácsa megállapította, hogy a MasterCard Europe SA 2011. február 8-tól 2013. december 31-ig gazdasági erőfölénnyel való visszaélést valósított meg a bankközi jutalékának a versenytársának (Visa) a piacról való kiszorítására alkalmas módon történő meghatározásával (http://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2012/vj_46_2012_244.html).

⁶ A Bizottság 2007. december 19-i határozata a COMP/34579 MasterCard I ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/34579/34579_1889_2.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 264, 6.11.2009, 8. o.

⁷ A Törvényszék ítélete T-111/08 sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2012:260, 137. pont.

kibocsátó bankok nem lennének hajlandóak kártyákat kibocsátani vagy átmennének egy másik rendszerhez, ahol magasabb bevételre számíthatnának (és egyidejűleg megszüntetnék a tagságukat a jelenlegiben). Ezt a kérdéskört a Bizottság MasterCard határozatában megvizsgálta és elutasította, amit az uniós bíróságok is megerősítettek.⁸

33. Így az EUMSZ 101(1) cikkét alkalmazni lehetett a MIF-re, mert az nem volt egy kapcsolódó korlátozás vagy egyéb formában szükséges magának a kártyarendszer fennmaradásához (ami nem a hatékony működést jelenti). Ennek az érvnek a dinamikus versenyhelyzetben való alkalmazását nemrég a brit Fellebbviteli Bíróság (Court of Appeal) ítélete⁹ hajtotta végre, és abban a kontextusban is elutasította. Miután hivatkozott a Bíróság ítéletére a C-382/12 P sz. *MasterCard* ügyben, a brit bíróság megállapította, hogy nem életszerű az, hogy ha egy versenyhatóság beavatkozása folytán az egyik rendszer MIF szintje lecsökken, akkor a másik rendszer tovább folytathatná ugyanazt a versenykorlátozást, bármilyen további versenyhatósági beavatkozás nélkül (az ítélet 203. pontja). A fent említett (Észrevételek, 29. pont) Gazdasági Versenyhivatali Vj-46/2012/244 sz. határozat, éppen ennek a logikának az ékes bizonyítéka.
34. Továbbá, a MIF szintje és iránya nem előre definiált egy négytagú fizetési rendszerben. Amennyiben a kártyatársaságok célja, hogy a kereskedőket bevonják és növeljék az elfogadóhelyek számát, akkor a kártyatársaságok nem a MIF emelésével, hanem annak csökkentésével is versenyezhetnek. Ez következik, amennyiben a kártyatársaságok által használt elméletet vesszük alapul a rendszer két oldalának egyensúlyban tartásáról, ahol a MIF egy egyensúlyteremtő eszköz (balancing fee).¹⁰ De a valóságban a Határozatban leírtak alapján is látható, hogy a MIF-et nem hatékonyság elérésére, hanem a kereskedők kizsákmányolására használták a bankok és kártyarendszerek, még akkor is, amikor Magyarországon a rendszer érdeke az elfogadás ösztönzése lett volna¹¹ egy alacsonyabb vagy akár fordított irányú (negatív) MIF révén, amit a kibocsátók fizettek volna az elfogadó bankok irányába.
35. Kialakulhat egy olyan helyzet, hogy mindkét kártyatársaság egy hatékony és versenyszempontból megengedett szintű MIF-et alkalmaz, és ez adott esetben akár egyforma is lehet a két társaságra nézve. Viszont ez nem egy megállapodás eredménye lenne, hanem egyszerűen a kereskedők számára kellő előnyöket biztosító MIF, amelyet például a merchant indifference test (MIT)¹² és azon belül a készpénzhasználattal

⁸ A Törvényszék ítélete T-111/08 sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2012:260, 120. pont, a Bíróság ítélete C-382/12 P sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2014:2201, 105.-114. pontok.

⁹ UK Court of Appeal, Mastercard appeals judgment, §§ 198-209, Neutral Citation Number: [2018] EWCA 1536 (CIV), <https://www.judiciary.uk/judgments/mastercard-appeals-judgment/>

¹⁰ Lásd például a MasterCard határozat, 686., 146.-155. preambulumpontok; a Törvényszék ítélete T-111/08 sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2012:260, 208. pont.

¹¹ Az utaló végzés eredeti magyar változatának 4. pontja szerint, 1995-ben, tehát egy évvel a MIF megállapodás megkötése előtt, a kártyás fizetési rendszer még csak kialakulóban volt, tehát a rendszernek érdeke lett volna az elfogadás ösztönzése alacsonyabb vagy fordított irányú MIF révén.

¹² Lásd a 104-105. preambulumpontokat a Bizottság 2014. február 26-i határozatában a COMP/39398 Visa MIF ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_9728_3.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 147., 2014.5.16., 7. o.. Lásd még a 32., 57-68. preambulumpontokat a Bizottság 2010. december 8-i határozatában a COMP/39398 Visa MIF ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_6930_6.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 79., 2011.3.12., 8. o.

kapcsolatos költségek (cost of cash) vagy egyéb hatékonysági tanulmányok révén alakítanak ki a saját rendszerükön belül.¹³ De a Határozatban leírt tényállás egyáltalán nem egy ilyen helyzetre vonatkozik, hanem inkább egy kartell jellegű megállapodásra, amiben a fogyasztói előny és hasonló hatékonysági szempontok semmilyen szerepet nem játszottak. Ez abból is látszott, hogy a MIF csökkentésére irányuló törekvések sorra elbuktak.

36. A bankközi jutalékkal kapcsolatban többféle versenykorlátozás is lehetséges. A Bizottság 2007-es MasterCard határozatában a vállalkozások társulásának döntését állapította meg, mert a MasterCard, mint a tagbankok nevében eljáró közös szerv állapította meg a MIF szintjét. De a MasterCard határozat szintén említi, hogy ugyanaz a versenykorlátozás azáltal is elérhető, ha a tagbankok horizontális megállapodást kötnek egymással a MIF szintjéről (például a kártyarendszerek felhatalmazása alapján). Egy ilyen esetben a kártyarendszer a megállapodás részese is lehet, vagy akár párhuzamosan is döntést hozhat a tagok megállapodása mellett. Viszont, ha a kártyatársaság a hatáskört a MIF megállapítására tagbankokra delegálta, akkor maga a társaság logikusan már nem hoz róla döntést, viszont a megállapodáshoz csatlakozhat és azt végrehajthatja, ahogy azt a Határozat is megállapította. Ez a tagoktól eltérő szerep és feladat, az uniós bíróságok esetjoga alapján, lehetővé teszi a vállalkozások társulásának párhuzamos felelősségre vonását a tagok mellett.¹⁴ Igazából az esetjog nem tesz éles különbséget a kollektív versenykorlátozások különböző formái között, hanem a magatartás célja és az abban való részesség, külön szerep, alapján állapítja meg a felelősséget.¹⁵
37. Továbbá, vannak olyan esetek, amikor két vállalkozás, amelyek egyben más vállalkozások társulásainak tekinthetők, megállapodást kötnek, és abban az esetben a Bíróság is megállapodásnak tekintette ezt, nem pedig vállalkozások társulása döntésének.¹⁶ A Határozatban leírt tényállás erre a helyzetre hasonlít legjobban, mivel a két kártyatársaság a hatáskört a MIF megállapítására tagbankokra delegálta, ezért nem maguk hozták döntést a MIF szintjéről. Viszont a megállapodás kialakításában és végrehajtásában ugyanúgy részt vettek, és ezért részesei lettek. A Bíróság esetjogában fellelhetők hasonló esetek, amikor egy vállalkozások társulásának tagjai horizontális kartellmegállapodást kötnek, és ennek végrehajtásában a vállalkozások társulása is közreműködik, amiért szintén részesévé válik ennek a megállapodásnak és felelős érte.¹⁷

¹³ Hasonlóképpen szabályozás eredményeképpen is kialakulhat ugyanaz a MIF szint a két kártyatársaság között, például az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/751 rendelete (2015. április 29.) a kártyaalapú fizetési műveletek bankközi jutalékairól, HL L 123, 2015.5.19., 1. o., révén.

¹⁴ A Bíróság 1988. szeptember 27-i ítélete a 89/85 stb. sz. *Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben, ECLI:EU:C:1988:447, 27. pont.

¹⁵ Az ítélezési gyakorlatból kitűnik, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében foglalt „megállapodás”, „vállalkozások társulásai által hozott döntés” és „összehangolt magatartás” fogalmi szubjektív szempontból az összejátszás azonos jellegű formáit jelenítik meg, és csak intenzitásuk, valamint megjelenési formájuk vonatkozásában különböztethetők meg egymástól (lásd a Bíróság C-8/08. sz., *T-Mobile Netherlands és társai* ügyben 2009. június 4-én hozott ítéletének, ECLI:EU:C:2009:343, 23. pontját, valamint az ott hivatkozott ítélezési gyakorlatot).

¹⁶ Lásd például a tenyésztők és a vágóhidak országos szövetségei között kötött, a marha- és borjúhús behozatalának felfüggesztésére és a legalacsonyabb felvásárlási ár rögzítésére vonatkozó megállapodásról szóló ügyet: a Bíróság 2008. december 18-i ítélete a C-101/07 P és C-110/07 P sz. *Coop de France bétail et viande kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2008:741, 12-13, 23, 28, 82-89. pontok.

¹⁷ Példásul a Bizottság 1986. július 10-i, 86/399/EEC sz. határozata az EGK Szerződés 85. cikke [EUMSZ 101. cikk] alapján (IV/31.371 - Roofing felt), HL L 232., 1986.8.19., 15. o. Ezt megerősítette a Bíróság 1989.

38. Végül, a Bizottság megemlíti, hogy már másodszor vizsgálja a Határozatot, mivel még annak elfogadása előtt, 2009-ben, a Gazdasági Versenyhivatal értesítette arról a Bizottságot az 1/2003/EK rendelet 11. cikk (4) bekezdése alapján. A Bizottság már akkor is megerősítette, hogy a Határozat összhangban van a Bizottság gyakorlatával, különösen a 2007-es MasterCard határozattal. Továbbá, a Bizottság egyetértett azzal, hogy a Határozatban leírt magatartás alapján megállapítható a cél és hatás szerinti versenykorlátozás, és a kártyatársaságok részessége a versenykorlátozó megállapodásban.

3.3. Az első kérdés

3.3.1. A Kúria indokolása

39. A Kúria kérdését azzal indokolja (utaló végzés, 23-27. pontok), hogy bár érthető a versenyhatóságok azon törekvése, hogy kettős jogalapra helyezték határozatukat (tehát cél és hatás szerint is versenykorlátozást állapítsanak meg), a Kúria szerint ez ellen több érv is szól. Egyrészt a cél és a hatás szerinti versenykorlátozásoknál állítólag eltérően alakulnak a mentesülés feltételei és a szankciók is eltérőek. Másrészt a Kúria úgy véli, hogy az EUMSZ 101 cikk (1) bekezdéséből olyan következtetés vonható le, hogy nincs mód mindkét jogalap megállapítására, mert az bizonytalanná teszi a döntés tartalmát, lényegében két egymással ellentétes döntést eredményez. Végül a Kúria szerint egy versenyhatóság cél szerinti versenykorlátozás esetén is elemezheti a hatásokat, például a szankciók megállapításához, de ez nem indokolja, hogy a határozatot kettős jogalapra helyezték.

3.3.2. A Bizottság állásfoglalása

40. A Bizottság szerint, nemcsak gyakorlati, hanem jogi szempontból is helyes és magalapozott, ha egy versenyhatóság ugyanarra a magatartásra cél és hatás szerint is versenykorlátozást állapít meg. Erre nem köteles, de amennyiben egy mindkét jogalapot kellőképpen megindokolja és érvekkel és bizonyítékokkal támasztja alá, akkor nincs semmilyen jogi vagy gyakorlati akadály a kettős jogalapnak.
41. Elsősorban érdemes arra utalni, hogy az uniós bíróságok gyakorlatában már a kezdetek óta számos ügyben előfordult, hogy egy magatartást cél és hatás szerint is versenykorlátozónak ítélték. Különösen a következő jogesetek említendőek (időrendi sorrendben, a Bizottság aláhúásaival):

- C-231/14 P *InnoLux kontra Bizottság*¹⁸

július 11-i ítélete a C-246/86 sz. *Belasco és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:1989:301, 5., 7., 10-16. pontok.

¹⁸ A Bíróság 2015. július 9-i ítélete a C-231/14 P sz. *InnoLux kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2015:451, 72. pont. „72. Mint azt a Törvényszék a megtámadott ítélet 58. pontjában felidézte, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kétségtávolú az következik, hogy amennyiben az EGT-n kívül letelepedett vállalkozások, amelyek az EGT-ben letelepedett harmadik személyeknek eladandó termékeket gyártanak, megállapodnak azon árakban, amelyeket az EGT-ben letelepedett vevőikkel szemben alkalmazni fognak, és ezt a megállapodást végre is hajtják úgy, hogy ténylegesen összehangolt árakon értékesítenek, akkor e vállalkozások olyan megállapodásban vesznek részt, amelynek célja és hatása a belső piacon belüli verseny korlátozása a EUMSZ 101. cikk értelmében, és hogy a Bizottság illetékes az eljárásra (lásd ebben az értelemben: *Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság* ítélet, C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 és C-125/85–C-129/85, EU:C:1993:120, 13. és 14. pont).” Hasonló megállapítást tett a Törvényszék a következő ügyekben: T-91/11 sz. *InnoLux kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2014:92, 58. pont, T-104/13 sz. *Toshiba kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2015:610, 154. pont, T-92/13 sz. *Philips kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2015:605, T-91/13 sz. *LG Electronics kontra Bizottság*

- C-407/08 P *Knauf Gips kontra Bizottság*¹⁹
- T-395/94 *Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság*²⁰
- C-280/98 P *Weig kontra Bizottság* és C-283/98 P *Mo och Domsjö kontra Bizottság*²¹
- C-70/93 *Bayerische Motorenwerke (BMW)*²²

ügyben, ECLI:EU:T:2015:609, T-84/13 sz. *Samsung SDI és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2015:611, T-82/13 sz. *Panasonic és MT Picture Display kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2015:612.

¹⁹ A Bíróság 2010. július 1-jei ítélete a C-407/08 P sz. *Knauf Gips kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2010:389, 45-50. pontok. „45 Másodszor a fellebbezőnek felrótt magatartás mind az öt elemének jogsértő jellegére vonatkozó kifogást illetően meg kell jegyezni, hogy az Elsőfokú Bíróság a megtámadott ítélet 306. pontjában megállapította, miszerint a vitatott határozatból következik, hogy „a jelen ügyben megvalósuló összehangolt megállapodások és magatartások összessége a szóban forgó vállalkozások egyetlen gazdasági célra – azaz a verseny korlátozására – irányuló erőfeszítéseinek sorába illeszkedett, és azok azon egyetlen összetett és folyamatos megállapodás különböző megnyilvánulásait alkották, amelynek célja és hatása a verseny korlátozása volt. Mivel a Bizottság úgy ítélte, hogy fent hivatkozott összehangolt megállapodások és magatartások 1992-től 1998-ig megszakítás nélkül képezték az említett vállalkozások arra irányuló közös akaratnyilvánítását, hogy stabilizálják, és ily módon korlátozzák a versenyt legalább a gipszlemezek német, francia, egyesült királysági és Benelux államokbeli piacán, a jogsértést egységesnek, összetettnak és folyamatosnak minősítette”. Az említett ítélet 321. pontjában az Elsőfokú Bíróság elutasította a fellebbező által a kartell egységes és folyamatos jogsértésként való minősítése ellen előterjesztett kifogást.”

²⁰ A Törvényszék 2002. február 28-i ítélete a T-395/94 sz. *Atlantic Container Line és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2002:49, 77-78. pontok (nincs magyar fordítása) : „77. Finally, in so far as the applicants' arguments seek to challenge the anti-competitive nature of the CMP, suffice it to say that the CMP clearly had the object and effect of restricting the TAA members' planned supply of transport capacity in order to increase or, at the very least, maintain freight rates. Moreover, the applicants' assertion that supply has always exceeded demand on the transatlantic route is true only of overall supply on the market and not of the supply, expressed in terms of transport capacity, of each member of the TAA, which the CMP is indeed specifically designed to restrict. It cannot therefore be denied that the CMP constituted a restriction of competition within the meaning of Article 85(1)(b) of the Treaty. Furthermore, that restriction of competition was appreciable and affected trade between Member States for the same reasons as the provisions of the TAA fixing the prices of maritime transport services.”

²¹ A Bíróság 2000. november 16-i ítélete a C-280/98 P sz. *Weig kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2000:627, 246. pont és azonos szöveggel a Bíróság 2000. november 16-i ítélete a C-283/98 P sz. *Mo och Domsjö kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2000:629, 358. pont (nincs magyar fordítása) : „358 On the basis of those factors, the criteria set out in point 168 of the Decision justify the general level of fines set by the Commission. Admittedly, the Court has already held that the effects of the collusion on prices, which the Commission took into account when determining the general level of fines, are proved only in part. However, in the light of the foregoing considerations, that conclusion cannot materially affect the assessment of the gravity of the infringement found. The fact that the undertakings actually announced the agreed price increases and that the prices so announced served as a basis for fixing individual transaction prices suffices in itself for a finding that the collusion on prices had both as its object and effect a serious restriction of competition. Accordingly, in the exercise of its unlimited jurisdiction, the Court considers that the findings relating to the effects of the infringement do not justify any reduction in the general level of fines set by the Commission.”

²² A Bíróság 1995. október 24-i ítélete a C-70/93 sz. *Bayerische Motorenwerke (BMW)* ügyben, ECLI:EU:C:1995:344, 19- 21. pontok, (nincs magyar fordítása) : „19 As regards the requirement that competition be restricted, it should be noted that, by virtue of the agreement in question BMW dealers are able to supply vehicles of the BMW mark to independent leasing companies only if the vehicles are to be made available to lessees having their seat within the contract territory of the dealer in question. Consequently, only the dealer in whose territory the lessee has its seat is authorized by the manufacturer to supply to ALD vehicles of the BMW mark, to the exclusion of all other BMW authorized dealers. That

- C-27/87 *Vichy kontra Bizottság*²³
- C-89/85 stb. *Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság*²⁴
- C-27/87 *Erauw-Jacquery*²⁵
- C-311/85 *Vlaamse Reisbureaus*²⁶
- C-29/83 *Asturienne kontra Bizottság*²⁷

amounts to absolute territorial protection for the BMW dealer on whose territory the customer of ALD is established. Furthermore, the agreement reduces each dealer's freedom of commercial action in so far as each individual dealer's choice of customer is confined exclusively to those leasing companies which have concluded contracts with lessees established within that dealer's contract territory. [...] 21 In view of the foregoing considerations, it appears that the agreement in question has as its object and effect the restriction to an appreciable extent of competition within the common market and may affect trade between Member States.”

- ²³ A Törvényszék 1992. február 27-i ítélete a C-27/87 sz. *Vichy kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:1992:28, 77. pont. (nincs magyar fordítása) : „77. *The Court considers that, whilst it is in principle open to a producer to ensure that no intermediate sale is made to a reseller extraneous to the distribution network, the criterion for approval adopted by Vichy is capable, despite the existence of the 'EEC clause' examined above, of affecting intra-Community trade. The stipulation requiring the status of dispensing chemist has the object and effect of prohibiting a dispensing chemist established in the territory of any of the Member States concerned from selling products covered by the agreement to a reseller other than a dispensing chemist or a consumer. [...].”*
- ²⁴ A Bíróság 1988. szeptember 27-i ítélete a C-89/85 stb. sz. *Ahlström Osakeyhtiö és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben, ECLI:EU:C:1988:447, 13-14. pontok, (nincs magyar fordítása) : „13 *It follows that where those producers concert on the prices to be charged to their customers in the Community and put that concertation into effect by selling at prices which are actually coordinated, they are taking part in concertation which has the object and effect of restricting competition* within the common market within the meaning of Article 85 of the Treaty.”
- ²⁵ A Bíróság 1988. április 19-i ítélete a C-27/87 sz. *Erauw-Jacquery* ügyben, ECLI:EU:C:1988:183, 14-15. pontok. (nincs magyar fordítása) : „14. *It must be noted that Article 85 of the Treaty prohibits as being incompatible with the common market agreements which 'may affect trade between Member States' and which have 'as their object or effect* the impairment of 'competition within the common market'. As the Court has stressed on a number of occasions (most recently in the judgment of 16 June 1981 in Case 126/80 Saloniav Poidomani and Bagheri [1981] ECR I 563), this applies to an agreement which makes it possible to foresee, on the basis of all the objective factors of law or of fact, with a sufficient degree of probability that it may have an influence, direct or indirect, actual or potential, on the pattern of trade between Member States in such a way that it might hinder the attainment of the objectives of a single market between Member States and which has as its object or effect the restriction or distortion of competition within the common market. is In this connection it must be pointed out that Article 85 (1) of the Treaty expressly mentions as being incompatible with the common market agreements which 'directly or indirectly fix purchase or selling prices or any other trading conditions'. According to the judgment of the national court the plaintiff in the main proceedings concluded with other growers agreements identical to the contested agreement, as a result of which those agreements have the same effects as a price system fixed by a horizontal agreement. In such circumstances the object and effect of such a provision is to restrict competition within the common market.”*
- ²⁶ A Bíróság 1987. október 1-jei ítélete a C-311/85 sz. *Vlaamse Reisbureaus* ügyben, ECLI:EU:C:1987:418, 17. pont. (nincs magyar fordítása) : „17 *It must therefore be concluded, on the basis of the documents before the Court, that with regard to the activities of travel agents there is a system of agreements both between travel agents themselves and between agents and tour operators intended to oblige agents to observe the prices for travel set by tour operators, and having that effect. Such agreements have the object and effect of restricting competition between travel agents. That is to say, they prevent travel agents from competing on prices by deciding, on their own initiative, to pass on to their customers some portion of the commission which they receive.*”

- C-209/78 *van Landewyck kontra Bizottság*²⁸
- C-28/77 *Tepea kontra Bizottság*²⁹
- C-71/74 *Frubo kontra Bizottság*³⁰

42. A Bizottság gyakorlatában is értelemszerűen számos példa van a cél és hatás egyidejű megállapítására.³¹

²⁷ A Bíróság 1984. március 28-i ítélete a C-29/83 sz. *Asturienne kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:1984:130, 33-35. pontok. (nincs magyar fordítása) : „33 According to the contested decision, the contract constitutes a restriction on competition by virtue of both its object and its effect. It deprives the parties of their independence of action, of their ability to adapt individually to circumstances and of the possibility of benefiting, by increasing direct sales to customers, from production stoppages or reductions in output sustained by the other undertakings. [...]. It thus appears that the conditions for the application of the contract are so wide and so vague as to serve as a restriction of competition. To that consideration must be added the indeterminate duration of the contract and the fact that large quantities of rolled zinc products are involved, given the uncontested figures set out in the decision.”

²⁸ A Bíróság 1980. október 29-i ítélete a C-209/78 sz. *van Landewyck kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:1980:248, 102. pont. (nincs magyar fordítása) : „102 The recommendation which replaced the previous measures and of which notice was given by FEDETAB to the Commission on 1 December 1975 concerns only the cigarette sub-sector. It is common ground that the other applicants informed the Commission that they intended to comply with the recommendation and wished to be party to the notification. According to the reasons stated in the Commission decision the firms in FEDETAB had a great influence on other manufacturers and importers and on wholesalers and retailers. The recommendation therefore operates as a genuine mandatory rule of conduct for all firms in the industry. It constitutes a decision of an association of undertakings and an agreement between them the object and effect of which are appreciably to restrict competition between manufacturers and alternatively between wholesalers within the common market. Further, it does not satisfy the conditions of Article 85 (3) of the Treaty inasmuch as it does not contribute to improving distribution sufficiently to counter-balance the restrictive effects upon competition which it causes and does not allow consumers a fair share of the resulting benefit.”

²⁹ A Bíróság 1978. június 20-i ítélete a C-28/77 sz. *Tepea kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:1978:133, 52-55. pontok, (nincs magyar fordítása) : „53 The agreements between Theal and Watts had as their main object and effect the prevention of competition in the protected area within the Common Market. 54 It is apparent from the practices of the parallel importers and the risks to which they exposed themselves by engaging in them that there was a specific demand for Watts's products in the Netherlands. 55 Theal's conduct shows that the latter feared the competition of traders who obtained their supplies elsewhere since Watts's products accounted for more than 25 % of its turnover.”

³⁰ A Bíróság 1975. május 15-i ítélete a C-71/74 sz. *Frubo kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:1975:61, 33-39. pontok. (nincs magyar fordítása) : „33 The applicants criticize the disputed Decision for having stated that the object and effect of Article 9 of the Agreement is to restrict competition within the Common Market and to affect trade between Member States. [...] 38 Because it restricts the freedom of members to import direct into the Netherlands, this clause is liable to interfere with the natural movement of trade and thus to affect trade between member countries. 39 All the submissions as to substance must therefore be dismissed.”

³¹ Például a Bizottság 2005. december 7-i határozata a COMP/36623 SEP et autres / Automobiles Peugeot SA ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/36623/36623_320_1.pdf), Ezt a határozatot hatályában fenntartotta a Törvényszék 2009. július 9-i ítélete a T-450/05 sz. *Peugeot és Peugeot Nederland kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2009:262, Lásd például a 23-24. preambulumpontokat a Bizottság 2014. február 26-i határozatában a COMP/39398 Visa MIF ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_9728_3.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 147., 2014.5.16., 7. o.. Lásd még a 21. preambulumpontot a Bizottság 2010. december 8-i határozatában a COMP/39398 Visa MIF ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_6930_6.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 79., 2011.3.12., 8. o., a Bizottság 2014. július 9-i határozata a COMP/39612 Perindopril (Servier) ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39612/39612_12448_6.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 147., 2014.5.16., 7. o., a Bizottság 2013. május 23-i határozata a COMP/39595

43. A teljesség kedvéért a Bizottság megemlíti, hogy az uniós bíróságok esetjogában nincs semmilyen arra való utalás, hogy ne lehetne ugyanarra a magatartásra cél és hatás szerinti jogsértést is megállapítani. Ennek megfelelően tévesen vélte úgy a másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék, hogy a C-32/11 *Allianz Hungaria*³² ítéletből eltérő következtetést lehetne levonni³³. Abból a megállapításból, hogy „a vállalkozások közötti összejárás bizonyos formái már jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére” semmiképpen nem következik, hogy helytelen vagy ellentmondásos lenne, ha azok hatásait is megállapítja a versenyhatóság és az eljáró bíróság.
44. Az utaló végzés olyan kérdést vet fel az EUMSZ 101 cikk (1) bekezdésében lévő „vagy” szóról, amelyre a válasz az esetjog alapján világosan következik. Az uniós bíróságok a következő útmutatást adják erről állandó esetjogukban, például a C-373/14 *Toshiba* ügy³⁴ alapján:
- “24 *E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy ahhoz, hogy a megállapodás az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdésében meghatározott tilalom hatálya alá tartozzon, az szükséges, hogy annak „célja vagy hatása” a belső piaci verseny megakadályozása, korlátozása vagy torzítása legyen. A Bíróságnak az LTM-ítélet (56/65, EU:C:1966:38) óta érvényes állandó ítélkezési gyakorlata szerint e feltételeknek a „vagy” kötőszóval jelzett vagylagos jellege miatt először is meg kell vizsgálni a megállapodás tulajdonképpeni célját (ING Pensii ítélet, C-172/14, EU:C:2015:484, 30. pont).*
- 25 *Ezért amennyiben a megállapodás versenyellenes célja bizonyított, már nem szükséges megvizsgálni annak versenyre gyakorolt hatásait (lásd ebben az értelemben: T-Mobile Netherlands és társai ítélet, C-8/08, EU:C:2009:343, 28. és 30. pont; GlaxoSmithKline Services és társai kontra Bizottság és társai ítélet, C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P és C-519/06 P, EU:C:2009:610, 55. pont).*
- 26 *Valamely magatartás cél általi korlátozásnak minősítését illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos típusai a verseny tekintetében elegendő károssági fokot mutatnak ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy hatásaik vizsgálata nem szükséges*

Continental/United/Lufthansa/Air Canada Star Alliance ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39595/39595_3012_4.pdf) , az összefoglalást közzétették: HL C 201., 2013.7.13., 8. o.

³² A Bíróság 2013. március 14-i ítélete a C-32/11 sz. *Allianz Hungaria Biztosító és társai* ügyben, ECLI:EU:C:2013:160, 35. pont. „A „cél általi jogsértések” és a „hatás általi jogsértések” közötti megkülönböztetés azon körülménnyel függ össze, hogy a vállalkozások közötti összejárás bizonyos formái már jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére (lásd a C-209/07. sz., *Beef Industry Development Society és Barry Brothers* ügyben 2008. november 20-án hozott ítélet [EBHT 2008., I-8637. o.] 17. pontját, a fent hivatkozott *T-Mobile Netherlands és társai* ügyben hozott ítélet 29. pontját, valamint a C-226/11. sz. *Expedia*-ügyben 2012. december 13-án hozott ítélet 36. pontját).”

³³ A Fővárosi Törvényszék 3.Kf.650.057/2016/18. számon 2017. március 9-én hozott ítélete 16. oldal: „Az *Allianz* ügy nyomán már bemutatásra került, hogy nem összeegyeztethető a versenyellenes cél és hatás általi jogsértés egyidejű megállapítása. Különösképpen, mert a kettő közötti különbség abban áll, hogy bizonyos formák már jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes versenyre (*Allianz* ügy 35. pont).” Egy hasonló vélekedés található a Kúria utaló végzésének magyar nyelvű változatában a 26. pontban.

³⁴ A Bíróság 2016. január 20-i ítélete a C-373/14 P sz. *Toshiba kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2016:26, 24-25. pontok.

(*ING Pensii ítélet, C-172/14, EU:C:2015:484, 31. pont*). Ezen ítélkezési gyakorlat azzal a körülménnyel függ össze, hogy a vállalkozások közötti egyeztetés bizonyos formái jellegüknél fogva úgy tekinthetők, hogy károsak a rendes verseny megfelelő működésére (CB kontra Bizottság ítélet, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 50. pont).

- 27 *A Bíróság ítélkezési gyakorlatában az is megállapításra került, hogy annak értékelése érdekében, hogy a vállalkozások közötti megállapodás elegendő károossági fokot mutat-e ahhoz, hogy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése értelmében vett „cél általi versenykorlátozásnak” kelljen tekinteni, e megállapodás rendelkezéseinek tartalmát, az általa elérni kívánt célkitűzéseket, valamint azt a gazdasági és jogi hátteret kell megvizsgálni, amelybe e megállapodás illeszkedik (*ING Pensii ítélet, C-172/14, EU:C:2015:484, 33. pont*).”*
45. Hasonló következtetést vont le a Bíróság a C-32/11 *Allianz Hungária*³⁵ ítéletben:
- 34 *Ezért amennyiben a megállapodás versenyellenes célja bizonyított, már nem szükséges megvizsgálni annak versenyre gyakorolt hatásait. Ha viszont a megállapodás tartalmának elemzése nem tárja fel a verseny kellő mértékű megsértését, akkor kell csak megvizsgálni annak hatásait, és megkövetelni a megállapodás megtiltásához olyan tényezők együttes meglétét, amelyek azt bizonyítják, hogy a verseny működése érezhetően akadályozva vagy korlátozva volt [...]*”
46. Tehát a „vagy” szóból csupán az következik, hogy nem szükséges a hatás szerinti versenykorlátozás megállapítása, amennyiben a cél szerinti már bizonyított. De ez nem akadály a annak, hogy a versenyhatóság továbbmenjen, és a hatásokat is bebizonyítsa, valamint azokra is alapozza a jogsértést. Igazából, ebből az esetjogból az a szándék vezethető le, hogy a versenyhatóságot tehermentesítsék a legsúlyosabb versenykorlátozások tekintetében, nem pedig, hogy a mozgásterét korlátozzák.
47. Ezek alapján, ha egy versenyhatóság hasznosnak találja a versenykorlátozó hatások bebizonyítását a cél mellett vagy akár ahelyett, ennek nincs akadálya. Ez az esetjogból is következik, mert például a Bizottság egyes magatartásokat eredetileg cél szerinti versenykorlátozásnak is tekintett, viszont a Bíróság másként vélekedett az adott ügyben.³⁶ Ezután, egy hasonló másik esetben logikusan a Bizottság úgy is dönthet, hogy csak a hatások bemutatására szorítkozik. Szintén elképzelhető, hogy a Bizottság gyakorlata az uniós bíróságok estjogának hatására a másik irányba fejlődik, például egy magatartást eredetileg csak hatás szerinti jogsértésnek vélt, de a bírósági ítéletekben található utalások alapján a következő hasonló ügyekben már cél és hatás szerinti jogsértést is megállapít. Ez történt a Bizottság 2007-es MasterCard ügyében, és ezért a Bizottság a következő Visa és MasterCard ügyekben már következetesen cél és hatás szerinti jogsértésnek tekintette a MIF-et (Észrevételek, 56., 59. pontok).
48. A Bizottság szerint téves az a logika, amely a mentesülés feltételei vagy a szankciók alapján korlátozná a kettős jogalap (cél és hatás egyidejű) megállapítását. Egyrészt az utaló végzés 25. pontja is utal az esetjogra, amely lehetővé teszi a cél szerinti

³⁵ A Bíróság 2013. március 14-i ítélete a C-32/11 sz. *Allianz Hungária Biztosító és társai* ügyben, ECLI:EU:C:2013:160, 34. pont.

³⁶ C-67/13 P sz. *Groupement des cartes bancaires (CB) kontra Bizottság* ügy, ECLI:EU:C:2014:2204, 92. pont és a T-168/01 *GlaxoSmithKline Services kontra Bizottság* ügy, ECLI:EU:T:2006:265, 147-195. pontok.

versenykorlátozások esetén is a mentesülést.³⁷ Ez valójában egy bizonyítási kérdés, és az a tény hogy súlyos jogsértéseknél nehéz fogyasztói előnyöket felmutatni, nincsen logikai összefüggésben azzal, hogy megállapítható-e egyidejűleg cél és hatás szerinti versenykorlátozás. Épp ellenkezőleg, ha egy cél szerinti versenykorlátozásnak a valós hatásait is bemutatja egy versenyhatóság, azzal a versenykorlátozás súlya nem változik, és ez nincs hatással a mentesülési feltételek bizonyítására. Ha ugyanerre a jogsértésre valamilyen oknál fogva a cél szerinti versenykorlátozást a hatóság nem állapítaná meg, hanem csak a hatás szerinti, akkor is ugyanolyan nehéz (vagy könnyű) lenne a mentesülési feltételek bizonyítása.

49. Ami a lehetséges szankciókat illeti, szintén nem ez a döntő szempont magának a jogsértésnek a megállapításánál. Inkább fordítva, először a jogsértést kell megállapítani, és abból lehet következtetni a szankciók szintjére. Amennyiben egy versenyhatóság megállapítja a cél szerinti versenykorlátozást, az általában a szankciók magasabb szintjét jelenti (de nem minden esetben). Ezen a szankción már nem változtat lényegesen, ha a hatásokat is bebizonyítja a versenyhatóság. Nem kizárt az sem, hogy csupán a hatás szerinti versenykorlátozás áll meg a bírósági eljárásban (például eljárási hiba alapján semmisítik meg a versenykorlátozó célt), viszont a szankciók szintje attól nem változik feltétlenül. Az a körülmény, hogy az egyik vagy másik vagy akár a kettős jogalap kihathat a szankciók szintjére, nem elégséges indok arra, hogy a Bíróság korlátozza a kettős jogalap alkalmazásának lehetőségét.
50. A Kúria utolsó érve az utaló végzés 27. pontjában az volt, hogy egy versenyhatóság cél szerinti versenykorlátozás esetén is elemezheti a hatásokat, de ez szerinte nem indokolja a kettős jogalapot. A Bizottság újból nem látja, hogyan lehetne ez alapján korlátozni a versenyhatóság meglévő lehetőségét az EUMSZ 101. cikk alapján, hogy cél vagy hatás vagy mindkettő alapján állapítson meg jogsértést. Nem szabad e tekintetben összekeverni a hatások alapján történő versenykorlátozás megállapítását a hasonló, de mégis mást célt szolgáló elemzéssel, ami a megállapodás jogi és gazdasági kontextusba helyezésére vonatkozik vagy a szankciók megállapításánál arra a súlyosító körülményre, hogy szisztematikusan végrehajtották azt. A kétfajta elemzés nem zárja ki egymást, és a hatás alapján megállapított versenykorlátozásnál is meg kell vizsgálni ugyanúgy a 101 cikk (1) bekezdés alkalmazhatóságát valamint a súlyosító és enyhítő körülményeket a szankcióknál.

3.4. A második kérdés

3.4.1. A Kúria indokolása

51. A Kúria második kérdése arra vonatkozik, hogy a per tárgyát képező MIF megállapodás minősíthető-e célja szerint versenykorlátozónak, és ezt tekinti a Kúria az úgy lényegi

³⁷ A Kúria magyar nyelvű végzésének 25. pontjában utal a *Matra* esetjogra (T-17/93 sz. *Matra Hachette kontra Bizottság* ügy, ECLI:EU:T:1994:89, 85. pont „[...] *On the contrary, the Court considers that, in principle, no anti-competitive practice can exist which, whatever the extent of its effects on a given market, cannot be exempted, provided that all the conditions laid down in Article 85(3) of the Treaty are satisfied and the practice in question has been properly notified to the Commission*”) viszont ezzel szembehelyezi a C-209/07 *Beef Industry Development és Barry Brothers* (BIDS), ECLI:EU:C:2008:643 ítéletet 21. pontját, mondván, hogy ez alapján a mentesülés lehetősége csak elvi jellegű a cél szerinti versenykorlátozásoknál. A Bizottság e tekintetben pontosítani szeretne, hogy a BIDS ítélet a cél szerinti versenykorlátozás megállapítására vonatkozott (az EUMSZ 101 cikk (1) bekezdés alapján), amit nem zárt ki, hogy a megállapodás esetleg más jogszerű célokat is követett. Viszont ez nem zárja ki önmagában a mentesülés lehetőségét az EUMSZ 101 cikk (3) bekezdés alapján, ha a vállalkozások fogyasztói előnyöket is képesek bizonyítani, ahogy a BIDS ítéletet 21. pontja meg is állapítja.

kérdésének. Az utaló határozat érveket sorakoztat fel először a cél szerinti versenykorlátozás ellen, majd amellet. Az ellene szóló érvek, hogy a Kúria véleménye szerint bizonytalan az európai joggyakorlat (utaló végzés, 28. pont), a Határozatban leírt ügy eltér az európai joggyakorlatban előforduló MIF-et érintő ügyektől mert ott nem vizsgálták azt a körülményt, hogy a két kártyatársaság díjai vajon azonos mértékben kerültek-e megállapításra (29. pont), a Kúria szerint, a MIF megállapodás nem tisztán horizontális árörögző kartell, hanem vertikális elemek is vannak benne, mivel abban a kibocsátó és az elfogadó bankok egyaránt részt vettek, illetve e státuszuk sokszor egybeesett (30. pont), a Kúria szerint, a MIF megállapodás a kártyatársaságok közti verseny szempontjából nem eladási és vételi árakat rögzít, hanem a szolgáltatásaik közti üzleti feltételt, ami a termék egy jellemzőjének (minőségi kritériumának) egységesítéseként (szabványosításként) is felfogható (31. pont), a MIF megállapodás nem egy tipikus piacot érint, hanem egy kétoldalú rendszerre vonatkozik, ahol a rendszerek közötti verseny is szerepet játszik, és nem egyértelmű a hatások vizsgálata nélkül, hogy a megállapodás károsága vélelmezhető (32. pont), korábban is jelentős részben egységes árak jellemezték a piacot (33. pont), és hogy a gazdasági és jogi környezet vizsgálata egy ilyen kétoldalú rendszerben bonyolult, miközben a Kúria szerint egy cél szerinti versenykorlátozásnak egyértelműen azonosíthatónak kellene lennie (37-40. pontok). A cél szerinti versenykorlátozás mellett szóló érvek, hogy a korábbi MSC megállapodáshoz kapcsolódó versenykorlátozó cél játszott szerepet a MIF megállapodás szövegezésében és a feleket ez a szándék is vezette (34-35. pontok), a kártyatársaságok, annak tudatában fogadták el a MIF egységesítést, hogy ez a két kártyatársaság közti egyik versenytényező tekintetében a verseny kizárásához vezet, és ezért a kártyatársaságok oldaláról nézve is versenykorlátozó célból hangolták össze magatartásukat (35-36. pontok), a Gazdasági Versenyhivatal szerint a MIF a kereskedői jutalékok MSC közvetett meghatározását jelentette (41. pont).

3.4.2. A Bizottság állásfoglalása

3.4.2.1. Bevezetés

52. A Bizottság először is visszautal a fentebb leírt szempontokra a MIF versenyjogi megítéléséről (Észrevételek, 22-38. pontok), amelyek már részben megválaszolták a Kúria kérdését.
53. Az utaló végzés érveiből látszik, hogy a Kúria gondolkodását nagyban befolyásolta a kártyás fizetési rendszerek kétoldalú jellege, és a piacok egymás közötti kölcsönhatásai. Viszont az uniós bíróságok *MasterCard* ítéletei rámutattak arra, hogy egy ilyen kétoldalú rendszerben fellelhető komplex hatások nem akadályai a piacmeghatározásnak és a versenykorlátozás megállapításának az elfogadói piacon. Mivel nincs lényeges különbség a nemzeti MIF és a határon átnyúló tranzakciókra vonatkozó MIF között, amelyet a Bizottság *MasterCard* határozata vizsgált, a Bíróság *MasterCard* ítélete a versenykorlátozás fennállásáról köti a magyar bíróságokat is.
54. Több érv, amelyet az utaló végzés tartalmaz igazából nem a versenykorlátozó célt, hanem magát a versenykorlátozás tényét vontja kétségbe (pl. Észrevételek, 64. pont). Viszont ez a kérdéskör már lezárult a Bíróság *MasterCard* ítéletével (Észrevételek, 25., 28., 32. pontok). Tehát az a valódi kérdés, hogy az a versenykorlátozás a MIF-en keresztül, amit a Bíróság is megállapított a *MasterCard* ügyben, és lényegében ugyanolyan formában nemzeti keretek között is létrejött a Határozatban leírtak szerint, versenykorlátozó célú lehet-e.

55. A Bizottság határozott válasza erre, hogy igen, a MIF egy cél és hatás szerinti versenykorlátozás. A versenykorlátozó cél legfőképpen abból következik, hogy a MIF az elfogadói piacon árként funkcionáló kereskedői jutalékok (MSC) közvetett meghatározását jelentette és e tekintetben egy árrögzítésre irányuló megállapodás, azaz egy ajánlott minimális ár (recommended minimum price). Egy ilyen jellegű megállapodás a Bíróság állandó gyakorlata (Észrevételek, 57-58. pontok) alapján versenykorlátozó célzatú. A versenykorlátozó hatás, pedig ugyanannak az ajánlott minimális árnak a gyakorlatban való érvényesülését jelenti, azaz, hogy a bankok ténylegesen minimális árként alkalmazták a MIF-et, tehát az a gyakorlatban is küszöbként funkcionált és minden kereskedői fajttal szemben a bankok általában magasabb MSC-t alkalmaztak, mint a MIF (floor-effect) (Észrevételek, 25. pont). Egyáltalán nem meglepő, hogy a Határozatban a kereskedői jutalékok (MSC) közvetett meghatározása mind a célzatnál mind a hatásoknál szerepel (utaló végzés, 41. pont), mivel az egyik esetben egy tipikus árrögzítésként a célzatot alapozta meg, a hatáson pedig a küszöbhatás gyakorlati érvényesülése volt a releváns.

3.4.2.2. Az európai joggyakorlat nem bizonytalan

56. Az a körülmény, hogy a Bizottság MasterCard határozata nem állapította meg világosan a MIF kapcsán a versenykorlátozó célt, és ezért a Bíróság sem tudta azt megerősíteni abban az ügyben, semmiképpen nem rontja le a Bíróság tágabb esetjogából következő világos minősítést, hogy igenis fennáll a célzat. A Bizottság későbbi eljárásai és határozatai már egyértelműen állást foglaltak e tekintetben, és minden azt követő kifogásközlés és határozat cél és hatás szerinti versenykorlátozásnak tekintette a MIF-et.³⁸ Ezenkívül, több nemzeti versenyhatóság határozatában a hasonló tagbankok vagy a kártyarendszerek által elfogadott MIF-ek tekintetében versenykorlátozó célt állapított meg, és ez a minősítés a nemzeti bíróságok előtt is megállt.³⁹
57. A Bizottság először is emlékeztet az árrögzítések versenykorlátozó célzatára vonatkozó esetjogra, például a C-286/13 P *Dole*⁴⁰ ítélet alapján:

*115 Így általánosan elfogadott, hogy bizonyos összejátszásra irányuló magatartások, **úgy mint a kartellek révén való horizontális árrögzítéshez vezető magatartások úgy tekinthetők, hogy annyira valószínűen negatív hatásokkal járnak** különösen az áruk és szolgáltatások árára, mennyiségére vagy minőségére, hogy úgy tekinthető, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdésének*

³⁸ Lásd például a 23-24. preambulumpontokat a Bizottság 2014. február 26-i határozatában a COMP/39398 Visa MIF ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_9728_3.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 147., 2014.5.16., 7. o.. Lásd még a 21. preambulumpontot a Bizottság 2010. december 8-i határozatában a COMP/39398 Visa MIF ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/39398/39398_6930_6.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 79., 2011.3.12., 8. o.

³⁹ Lásd például a 305. preambulumpontot a Bizottság 2007. december 19-i határozatában a COMP/34579 MasterCard I ügyben, a publikus változat teljes szövege angolul elérhető itt (http://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/34579/34579_1889_2.pdf), az összefoglalást közzétették: HL C 264, 6.11.2009, 8. o., amely utal a lengyel versenyhatóság 2006. december 29-i DDF3-580/1/01/DL/EK számú határozatára „A more recent decision of the Polish competition authority prohibiting MasterCard's and Visa's domestic MIFs in Poland under Article 81 of the Treaty uses exactly the same market definition as the one applied by the Commission in this case.”

⁴⁰ A Bíróság 2015. március 19-i ítélete a C-286/13 P sz. *Dole kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2015:184, 115. pont.

alkalmazásában szükségtelen bizonyítani a piacra gyakorolt tényleges hatásaikat. A tapasztalat ugyanis azt mutatja, hogy az ilyen magatartások a termelés csökkenésével és az árak növekedésével járnak, és a forrásoknak különösen a fogyasztók hátrányára való kedvezőtlen elosztását eredményezik (CB kontra Bizottság ítélet, EU:C:2014:2204, 51. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58. Ezen belül a MIF-re leginkább a minimum ajánlott árakra, vagy továbbeladási árak rögzítésére (resale price maintenance - RPM) vonatkozó esetjog illik, amely jellemzően célzott és kőkemény kartell (hardcore cartel) versenykorlátozást állapít meg ilyen esetekben. Példaként a következő ítéletek hozhatók fel:

- C-279/06 *CEPSA*⁴¹ : üzemanyagtöltő állomások üzemeltetőivel kötött megállapodásokban fogyasztói ár rögzítésére vonatkozó kikötés,
- C-217/05 *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*⁴²: üzemanyagtöltő állomások üzemeltetőivel kötött megállapodásokban fogyasztói ár rögzítésére vonatkozó kikötés,
- C-311/85 *Vlaamse Reisbureaus*⁴³: megállapodások rendszere egyrészt az utazási irodák között, másrészt az utazásszervezők és az utazási irodák között, amelyek arra kötelezik az ügynököket, hogy tiszteletben tartsák az utazásszervezők által meghatározott árakat,
- C-45/85 *Verband der Sachversicherer*⁴⁴: a biztosítók egyesülete a tagoknak egy rögzített áremelést ajánlott,

⁴¹ A Bíróság 2008. szeptember 11-i ítélete a C-279/06 *CEPSA* ügyben, ECLI:EU:C:2008:485, 64. pont : „64 Elsőként emlékeztetni kell arra – amint a jelen ítélet 42. pontja is megfogalmazta –, hogy amennyiben két vállalkozás szerződéses jogviszonyáról van szó, a csoportmentesség alkalmazhatósága kizárt, ha a kizárólagos beszerzési kikötésen kívül a vállalkozások közötti szerződés olyan kikötést is tartalmaz, mely szerint a szállító rögzíti a fogyasztói árat.”

⁴² A Bíróság 2006. december 14-i ítélete a C-217/05 *Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio* ügyben, ECLI:EU:C:2006:784, 64-66. pont : „64 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a 1984/83 rendelet 11. cikke felsorolja azon kötelezettségeket, amelyek a kizárólagossági kikötésen túlmenően a viszonteladókkal szemben előírhatók, ám e kötelezettségek között nem szerepel a fogyasztói eladási ár meghatározása. Következésképpen az, hogy a CEPSA határozza meg az árat, olyan versenykorlátozást képez, amely nem tartozik e rendelet 10. cikkének hatálya alá. [...] Az 1984/83 rendelet 10–13. cikkét úgy kell értelmezni, hogy az ilyen megállapodás nem tartozik e rendelet hatálya alá, amennyiben e megállapodás az üzemeltetővel szemben előírja a szállító által rögzített végső fogyasztói ár alkalmazásának kötelezettségét.”

⁴³ A Bíróság 1987. október 1-jei ítélete a C-311/85 sz. *Vlaamse Reisbureaus* ügyben, ECLI:EU:C:1987:418, 17. pont. (nincs magyar fordítása) : „17 It must therefore be concluded, on the basis of the documents before the Court, that with regard to the activities of travel agents there is a system of agreements both between travel agents themselves and between agents and tour operators intended to oblige agents to observe the prices for travel set by tour operators, and having that effect. Such agreements have the object and effect of restricting competition between travel agents. That is to say, they prevent travel agents from competing on prices by deciding, on their own initiative, to pass on to their customers some portion of the commission which they receive.”

⁴⁴ A Bíróság 1987. január 27-i ítélete a C-45/85 *Verband der Sachversicherer* ügyben, ECLI:EU:C:1987:34, 40-43. pontok. (nincs magyar fordítása) : „41 Thus through the instrument of the recommendation the association sought to achieve a collective fixed-rate increase in the price of the services offered by its members. In that respect it must be noted that the very first example given by Article 85 (1) (a) of anti-competitive conduct concerns an agreement, decision or concerted practice whose object is 'directly or indirectly [to] fix purchase or selling prices or any other trading conditions'. 42. There is therefore no need to examine whether the statistical analyses needed for the calculation of

- C-243/83 *Binon*⁴⁵: újságok forgalmazására szolgáló szelektív hálózatban rögzített továbbeladási árak alkalmazása.
59. A Törvényszék T-111/08 *MasterCard* ítéletében is erre az esetjogra utalt, amikor a MIF természetét írta le.⁴⁶
60. Bár egy kártyarendszerben nem egy szokásos szállítási vagy nagykereskedői-kiskereskedői viszony áll fenn, mégis a MIF révén a bankok egymás közötti kibocsátói és elfogadói viszonyukban lényegében abban állapodnak meg a társulásukon (kártyatársaságukon) belül és a kártyatársaságok között is, hogy az alsóbb szinten található elfogadói piacon ajánlott minimális árat alkalmaznak a harmadik fél kereskedők felé. Bár a MIF továbbhárítása nem kötelező (ezért ajánlott minimális árról beszélhetünk) az elfogadó bankok számára az MSC formájában, mégis a gyakorlatban ez történik leggyakrabban, mert ez egy ismert közös költség minden elfogadó bank számára. Ezt a küszöbhatást a kártyatársaságok nem is vonták kétségbe és bizonyított tény volt (Észrevételek, 25. pont). A felek annak tudatában fogadták el a MIF-et, hogy ez egy minimális árat szab meg a kereskedők felé a bankkártya elfogadások tekintetében.
61. A Kúria felveti a C-67/13 P sz. *Groupement des cartes bancaires (CB)* ítélet és a jelen ügy közötti párhuzamot (utaló végzés 28. pontja), de a Bizottság nem ért egyet azzal, hogy ezen ítélet alapján a MIF cél szerinti korlátozás voltát kétségbe lehetne vonni. Igaz, hogy mindkét jogsértés négytagú fizetési rendszeren belül történt és a kibocsátási és elfogadási tevékenységet akarta befolyásolni, de a párhuzam itt véget is ér. Míg a MERFA díj kapcsán a *CB* ügyben a Bíróság megállapította, hogy a parazitizmus elleni küzdelem jogszerű célkitűzésnek minősül, és az ezen intézkedések által alkalmazott képletekből nem lehetett ezen túlmenő versenykorlátozó célra következtetni (az ítélet 75. pontja). Ezzel szemben, a MIF közös elfogadói költség jellegéből és természeténél fogva, a Bíróság által a *MasterCard* ítéletben elismert módon (Észrevételek, 25. pont), küszöbhatást eredményezett az elfogadói piacon, és befolyásolta a kereskedői díjak szintjét. Ez egy nyilvánvalóan versenykorlátozó cél, ami az árakat objektíven, a felek szándékától függetlenül is, befolyásolja. A MIF bármilyen további jogszerű célja, ami például a kétoldalú rendszer optimalizálásához kapcsolódik, nem vonhatja kétségbe a már megállapított versenykorlátozó célt, és csak a mentesülési feltételek kapcsán értékelhető.⁴⁷

premiums presuppose the cooperation of all insurers concerned with a particular class of insurance, as was maintained by the intervener, and it is sufficient to state that Article 85 (1) does not permit those insurers to extend their concertation to the price which they apply on the market for the service which they provide.”

⁴⁵ A Bíróság 1985. július 3-i ítélete a C-243/83 *Binon* ügyben, ECLI:EU:C:1985:284, 43-47. pontok. (nincs magyar fordítása) : „44 It should be observed in the first place that provisions which fix the prices to be observed in contracts with third parties constitute, of themselves, a restriction on competition within the meaning of Article 85 (1) which refers to agreements which fix selling prices as an example of an agreement prohibited by the Treaty.”

⁴⁶ A Törvényszék ítélete T-111/08 sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2012:260, 140. pont. „140 E tekintetben célszerű hangsúlyozni, hogy az EK 81. cikk (1) bekezdésének a) pontja kifejezetten úgy rendelkezik, hogy a beszerzési vagy eladási árak közvetlen vagy közvetett rögzítésére irányuló intézkedések versenykorlátozásnak minősülnek, és hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az EK 81. cikk (1) bekezdése a) pontjának az a célja, hogy megtiltsa a vállalkozásoknak az árak szokásos alakulásának torzítását (a Törvényszék T-13/89. sz., ICI kontra Bizottság ügyben 1992. március 10-én hozott ítéletének [EBHT 1992., II-1021. o.] 311. pontja).”

⁴⁷ A Bíróság ítélete C-209/07 sz. *Beef Industry Development és Barry Brothers (BIDS)* ügyben, ECLI:EU:C:2008:643 ítélet 21. pont, a Bíróság ítélete C-382/12 P sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2014:2201, 180-181. pontok.

3.4.2.3. A két kártyatársaság közös MIF szintje

62. Az Észrevételek, 29-35. pontjaiban a Bizottság már kifejtette, miért nem releváns az, hogy az európai joggyakorlatban még nem vizsgálták azt a körülményt hogy a két kártyatársaság díjai vajon azonos mértékben kerültek-e megállapításra (utaló végzés 29. pont). A MIF egy kártyarendszeren belül is versenykorlátozó célú és minimális ajánlott árként működik az elfogadói piacon. Ha ezt a MIF-et mindkét társaságra egyszerre alkalmazzák, ugyanez a versenykorlátozás továbbra is fennáll, sőt intenzívebb lesz, mert a kártyarendszerek közötti versenyt is korlátozza, és gátat szab a MIF esetleges csökkentésének.

3.4.2.4. A vertikális kapcsolatok jelenléte nem zárja ki a korlátozó célt

63. Nem csökkenti a versenykorlátozó célzatot az, hogy többfajta piaci szereplő (kibocsátó és az elfogadó bankok, kártyarendszerek) egyaránt részt vett a MIF megállapodásban (utaló végzés, 30. pont). Egyrészt, már a MasterCard határozatban és ítéletekben is megállapításra került, hogy mindhárom szereplőfajta közös cél vezérelte a MIF szintjének megemelésére és az ezáltal elért bevétel növekedésre, amelynek költségét teljesen áthárították a kereskedőkre. Másrészt, egy megállapodásban többféle, akár vertikális kapcsolatban lévő felek is részt vehetnek, és ez adott esetben még fokozhatja is a versenykorlátozó jellegét, azzal, hogy több kapcsolódó piacra is kiterjeszti a kartellt.⁴⁸

3.4.2.5. A MIF befolyásolja az árat az elfogadói piacon, és a kétoldalú rendszerbe ágyazottsága nem zárja ki a versenykorlátozó célt

64. A Kúria megismétli a bankok által gyakran felhozott érvet, hogy a MIF megállapodás a kártyatársaságok közti verseny szempontjából nem eladási és vételi árakat rögzít, hanem a szolgáltatásaik közti üzleti feltételt, ami a termék egy jellemzőjének (minőségi kritériumának) egységesítéseként (szabványosításként) is felfogható (utaló végzés, 31. pont). Ez egy tipikus érv, amivel nemcsak a célzatot, hanem magát a versenykorlátozást vonják kétségbe, de az uniós bíróságok a MasterCard ügyben elutasították azt. Bármilyen egyéb funkciója és szerepe van a MIF-nek a rendszer hatékonyságának növelésében, attól az még egy közös költségelemként működik az elfogadó bankok számára, amelyet azok egy az egyben áthárítanak a kereskedők irányába oly módon, hogy a MIF egy minimális árat, azaz küszöböt képez az elfogadói piacon. A versenykorlátozáshoz elegendő, hogy csak az egyik piacon rögzítik az árakat, de ebben a magyar ügyben még a rendszerek közötti verseny is sérült. Az, hogy maga a MIF a bankok viszonylatában egy ár vagy ezenkívül egy egyensúlyt teremtő, rendszert szabályozó eszköz (balancing fee) vagy akár szabvány is, mellékes, mert ezen jogszerű jellemzői mellett, egyben természeténél fogva, és objektív módon, egy közvetett árörögzítést jelent az elfogadói piacon. Ezt meg lehet indokolni sokféleképpen, de ezek az indokok csupán a mentesülési körülményként vehetőek figyelembe az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdés alatt.
65. Ugyanígy nincs szerepe a versenykorlátozó cél és hatás megállapításánál annak, hogy a MIF megállapodás nem egy tipikus piacot érint, hanem egy kétoldalú rendszerre

⁴⁸ A Törvényszék ítélete T-111/08 sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2012:260, 250-258. pontok, a Bíróság ítélete C-382/12 P sz. *MasterCard és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2014:2201, 68-72. pontok, A Bíróság 2013. március 14-i ítélete a C-32/11 sz. *Allianz Hungária Biztosító és társai* ügyben, ECLI:EU:C:2013:160, 41-44. pontok: „43. E tekintetben először is ki kell emelni, hogy – az Allianz és a Generali vélekedésével ellentétben – azon körülmény, hogy mindkét esetben vertikális kapcsolatokról van szó, egyáltalán nem zárja ki annak lehetőségét, hogy az alapeljárás tárgyát képező megállapodás „a verseny célzott korlátozásának” minősüljön. [...]”.

vonatkozik (utaló végzés, 32. pont). Ezt a megállapodás jogi és gazdasági környezetének vizsgálatánál figyelembe veszik a versenyhatóságok és a bíróságok, de mivel a MIF nem elengedhetetlen a rendszer fennmaradásához (Észrevételek, 33. pont), ezért nincs akadálya az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdés alkalmazásának.

66. Továbbá, válaszul a Kúria érvére, hogy egy cél szerinti versenykorlátozásnak egyértelműen azonosíthatónak kellene lennie (utaló végzés, 37-40. pontok), a versenykorlátozó célú magatartások bármilyen piacon előfordulhatnak, és bármilyen komplex új formát is ölthetnek.⁴⁹ A lényeges szempont az esetjog alapján a magatartás káros jellege, elegendő károssági foka. A jelen esetben a MIF révén elért klasszikusnak mondható árrögzítés káros jellegén semmit sem változtat, hogy egy kétoldalú rendszeren belül alkalmazták. A magyar MIF megállapodás hiányában a kártyarendszerek közötti versenynek a MIF szintjét általában növelő hatása nem gyengíti a megállapodás versenykorlátozó célját (Észrevételek, 31-32. pontok). A mentesítés lehetőségét egy alacsony szintű MIF tekintetében a Bizottság sem zárja ki, kellő bizonyíték fényében, hogy a versenykorlátozás által sújtott kereskedők részére elegendő előnyt generál (Észrevételek, 35. pont).
67. Az, hogy korábban is jelentős részben egységes árak (MIF-ek) jellemezték a piacot (utaló végzés, 7, 33. pontok), egyáltalán nem enyhítő körülmény az árrögzítő MIF további egységesítésére és a két kártyarendszerre egyszerre történő rögzítésére. Itt inkább arról van szó, hogy a MIF megállapodás előtt is az egyes kártyarendszereken belül, a MIF szintjét akár a tagbankok, akár a kártyatársaságok közvetlenül már megállapították⁵⁰, és mindegyik kártyatársaság sokszor a másik MIF szintjéhez igazította sajátját. Ezek a korábbi pozitív szintű MIF-ek is ugyanúgy versenykorlátozó célúak voltak, még akkor is, ha ezeket nem vizsgálta a Gazdasági Versenyhivatal. Jogszerűen csak akkor lehetett volna azonos szinten rögzíteni a két kártyarendszer MIF-jét, ha ez ténylegesen a hatékonysági és fogyasztói jólét megfontolások diktálják, de itt is fennállna a versenykorlátozás, csupán mentesülhetne az EUMSZ 101. cikk (3) bekezdés alapján (Észrevételek, 35. pont).

3.4.2.6. A Kúria a cél szerinti versenykorlátozás mellett szóló érvei

68. A Kúria a cél szerinti versenykorlátozás mellett szóló érveként lényegében a tagbankok és kártyatársaságok szándékos, tudatos magatartására utal, mert tisztában voltak a MIF működésével, annak minimális árképző jellegével az elfogadói piacon. Ez kapcsolódott egy korábbi szintén nyíltan versenykorlátozó de nem végrehajtott MSC megállapodásukhoz, valamint a kártyarendszerek sem határolódtak el attól, hogy a közöttük lévő verseny csökkenjen az egységes MIF révén. Továbbá, a Határozat is úgy írja le ezt a magatartást, hogy a MIF a kereskedői jutalékok MSC közvetett meghatározását jelentette, mind a cél, mind a végrehajtás utáni hatás szempontjából (utaló végzés, 34-36., 41. pontok).
69. Ezek a szempontok a Bizottság szerint hozzájárulnak a cél szerinti versenykorlátozás megállapításához. Egyrészt, noha a felek szándéka nem szükséges elem a vállalkozások közötti egyfajta egyeztetés korlátozó jellegének meghatározásához, a versenyhatóságokat, a nemzeti bíróságokat vagy az uniós bíróságot semmi nem akadályozza abban, hogy

⁴⁹ A Törvényszék ítélete T-472/13 sz. *Lundbeck kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2016:449, 438, 774. pontok.

⁵⁰ A tagbankok által megállapított MIF hiányában az alacsonyabb szintű Visa vagy MasterCard „fallback” jutalékok lettek volna irányadók Magyarországon is (Határozat, 174. preambulumpont).

tekintetbe vegyék e szándékot.⁵¹ A jelen esetben a MSC megállapodásról az akarategyezés létrejött ugyanazon felek között, csupán a Határozat e tekintetben nem állapított meg jogsértést, mivel azt az eredeti formájában nem folytatták. Viszont nyilvánvaló ugyanannak a célnak, azaz az MSC kereskedői díj befolyásolásának a szándéka a MIF megállapodáson keresztül, amit viszont végre is hajtottak.

70. Ennél még fontosabb az az objektív módon megállapítható összefüggés, hogy a MIF a kereskedői jutalékok MSC közvetett meghatározását jelentette, ami egy klasszikus minimum árszabás. Ezt pedig végre is hajtották, így annak a hatása is az volt, hogy minimális árküszöbként funkcionált (Észrevételek, 25, 58-60. pontok). Ez a versenykorlátozó cél megállapításának leglényegesebb indoka.

3.5. A harmadik kérdés

3.5.1. A Kúria indokolása

71. A Kúria a kártyatársaságok részességére vonatkozó kérdését azzal indokolja, hogy szükség van egy új eljárás esetére a pontos és tárgyyszerű iránymutatás az alkalmazandó uniós jogról. A Kúria felveti, hogy az *AC Treuhand* ügyek feltételei fennállnak-e a jelen esetben, majd a kártyatársaságok részessége melletti és azt megcáfoló érveket sorakoztat fel. Ezután azt vizsgálja, vajon elképzelhető-e hogy a kártyatársaságok nem megállapodásban vettek részt, mint a bankok, hanem csupán egy összehangolt magatartásban. Ezek után a magatartáshoz kapcsolódó felelősségi szintet is elemzi (utaló végzés, 42-49. pontok).

3.5.2. A Bizottság állásfoglalása

3.5.2.1. A kollektív versenykorlátozások különböző formái

72. Ebben az összetett kérdésben több elemet kell megvizsgálni. Az első, hogy a részességnek milyen formái lehetnek, amennyiben a felek eltérő piacokon tevékenykednek. E téren két főbb lehetőség rajzolódik ki a Bíróság esetjogából.
73. Az egyik tipikus helyzetben a versenykorlátozó magatartás részesei túlnyomórészt azonos piacokon tevékenykednek és a versenykorlátozás is ezekre a piacokra irányul, miközben a résztvevők másik csoportja nem azokon a piacokon tevékeny, hanem egy másik piacon, és csupán szolgáltatást nyújt a többi résztvevőnek és ezzel szándékosan elősegíti a versenykorlátozás céljának elérését. Erre a helyzetre vonatkozik a Bíróság C-194/14 P *AC Treuhand*⁵² ítélete, amelyben a kiegészítő (facilitator) formában való részességről beszélhetünk, amely ugyanúgy az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdés alkalmazása, viszont külön feltételek vonatkoznak rá (Észrevételek, 78. pont).
74. A másik szokásos helyzet, amikor egy versenykorlátozás (kartell) több piacot is lefed (akár egy egész vertikumot), és ezáltal a felek egy része egymás horizontális versenytársai, míg a másik résszel szolgáltatásnyújtási viszonyban áll (lásd az Észrevételek, 63. pontjában idézett esetjogot). Egy ilyen helyzetben nem lenne indokolt a kiegészítő (facilitator) formában való részesség megállapítása bármelyik fél tekintetében, hanem egy többszintű kartellról beszélhetünk, amelyben minden résztvevő a saját képességei szerint segíti elő a közös cél elérését.

⁵¹ Lásd például a Bíróság 2015. március 19-i ítéletét a C-286/13 P sz. *Dole kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2015:184, 118. pont valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

⁵² A Bíróság ítélete a C-194/14 P sz. *AC Treuhand kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2015:717, 34. pont.

75. Az utóbbi helyzetnek az egyik alosete, amikor egy vállalkozások társulása ad keretet egy tagok közötti megállapodásnak, amelyben a társulás is felelősségre vonható, amennyiben a tagoktól eltérő a szerepe (lásd az Észrevételek, 36-37. pontjaiban idézett 89/85 stb. sz. *Ahlström* és C-246/86 sz. *Belasco* esetjogot). Az ilyen helyzetekben a vállalkozások társulása egy döntésért is felelősségre vonható (akár párhuzamosan a tagokkal), ha a tagok döntési jogot delegáltak felé a megállapodáshoz releváns téren (és az azt nem delegálta vissza a tagoknak).⁵³ Viszont logikusabb egyszerűen a tagokkal azonos megállapodásban azonos résztvevői minőségben felelősségre vonni a vállalkozások társulását, ha a tagok megállapodásában közreműködik, és elkülöníthető saját szerepe van annak végrehajtásában. Nem kizárt ilyen esetben a vállalkozások társulásának kiegészítő (facilitator) formában való felelősségre vonása, de nem pontosan illik rá az a körülmény, hogy a kiegészítő (facilitator) általában a kartelltől/tagoktól is függetlenül létező, és akár más feleknek is szolgáltatást nyújtó harmadik fél. A vállalkozások társulása és a tagok viszonya ennél sokkal szorosabb, a társulás fő célja a tagok tevékenységének összehangolása, ezért inkább egyenlő félként vesznek részt egy ilyen megállapodásban. Az esetjogban előfordult már, hogy egy vállalkozások társulása megállapodásban részes fél volt, ennek nincsen formai akadály (Észrevételek, 37. pont).
76. Valójában a versenyjogi szabályok hatékony érvényesülése (*effet utile*) szempontjából az a lényeges, hogy a fenti kategóriák egyikébe essenek legalább a kollektív versenykorlátozások különböző formái (v.ö. az Észrevételek, 15. lábjegyzetben idézett esetjoggal), és általában nem okoz gondot, ha esetleg többféleképpen is felelősségre lehet a feleket vonni. Viszont, ha egy versenyhatóság kiválaszt egy felelősségi módot, ami legjobban illik egy adott magatartásra, akkor az arra a formára vonatkozó esetjogi követelményeket teljesítenie kell. Például a *MasterCard* ügyekben a Bizottságnak az uniós bíróságok előtt meg kellett védenie, hogy teljesülnek a vállalkozások társulása döntésére vonatkozó feltételek. A jelen esetben a forma a megállapodás és/vagy összehangolt magatartás.
77. Tehát a fentiek alapján, nincsen elvi akadály annak, hogy a kártyatársaságok (vállalkozások társulásai) egy megállapodás és/vagy összehangolt magatartás részesei legyenek a tagbankokkal. A Bizottság hozzáteszi a teljesség kedvéért, hogy mivel a nemzeti MIF megállapításának a joga az adott időszakban a tagbankoknál volt a kártyatársaságok szabályai alapján, ezért nem illik a Határozatban leírt esetre a vállalkozások társulásának döntése forma (Észrevételek, 36. pont).
78. A Bizottság szerint a kártyatársaságokra nem kötelező az C-194/14 P *AC Treuhand* esetjogot alkalmazni (Észrevételek, 75. pont), de ha a Bíróság ezt másképp látná, a Határozatban leírtak alapján, a kiegészítő (facilitator) felelősség esetjogi feltételei is adottak. E téren a T-99/04 *AC-Treuhand I* ítélet két feltételt határoz meg, egy objektív feltételt, hogy e kiegészítő vállalkozás akárcsak alárendelt módon közreműködjön a szóban forgó versenykorlátozásban, másrészt egy szubjektív feltételt, hogy e vállalkozás ezt a közreműködést szándékosan hajtsa végre. A C-194/14 P *AC Treuhand* ítélet 39. pontjából az a további feltétel következik, hogy a kiegészítő (facilitator) nem lehet olyan egyszerű perifériaszolgáltató, amely nem áll kapcsolatban a gyártók által vállalt kötelezettségekkel, valamint az azokból eredő versenykorlátozásokkal (például a taxisofőr aki a megállapodás helyszínére szállítja a résztvevőket, és nem tudja, hogy ezzel egy kartellt segít elő akaratlanul is).

⁵³ Ez az uniós bíróságok *MasterCard* ítéleteiben vizsgált helyzet, ahol csak a vállalkozások társulását, azaz a kártyatársaságot vonták felelősségre, de a tagok külön nem kötöttek megállapodást arra a MIF fajtára nézve.

79. A Határozatban leírt módon (173. preambulumpont), a kártyatársaságok szándékosan és tudatosan közreműködtek a MIF megállapodás végrehajtásában, a megállapított MIF-eket éveken keresztül alkalmazták rendszereikben, szabályzatuk tette lehetővé, hogy a bankok határozzák meg a bankközi jutalékot. Ezt szándékosan és tudatosan tették, mert bár kapcsolattartó bankjukon keresztül közvetlenül tudomást szereztek a MIF-megállapodásról, az ellen nyíltan sose ellenkeztek és nem határolódtak el attól az esetjogi kritériumoknak megfelelően.⁵⁴ Épp ellenkezőleg, a kártyatársaságok kifejezetten segítették a Fórum létrehozását és a tagbankok nyilatkozatai szerint is „fogták a kezüket”; tudták, hogy a magyar bankok egységes díjat rögzítenek mindkét társaság kártyaira, tudniuk kellett arról, hogy a magyar piaci szereplők a szükséges elemzések és költségtanulmányok nélkül állapították meg és tartották fenn hosszú ideig az egységes MIF szintjét.
80. Továbbá, a kártyatársaságok nem tekinthetők perifériaszolgáltatónak, hanem centrális résztvevői a kártyarendszereknek, a MIF léte és az arról való megállapodás lehetősége is az ő szabályaikból fakadnak, amelyek kötik a tagokat.
81. Egyébként, a kártyatársaságok felelőssége fennáll, mint az összes többi résztvevő számára, mert ugyanolyan információkkal rendelkeztek, mint a tagbankjaik a tervezett majd megkötött megállapodásról, amelyet tudatosan és bármilyen elhatárolódás nélkül végre is hajtottak. Az a körülmény, hogy nem vettek részt a Fórum minden ülésén, és különösen akkor, amikor a MIF megállapodást meghozták, nem mentesíti őket, mert a kapcsolattartó bankon keresztül hamar tudomást szereztek róla, és ahhoz csatlakoztak azáltal, hogy végrehajtották. Kartell megállapodás, mint minden más szerződés, gyakran jön létre távollévők között is, oly módon is akár hogy képviselő útján vesznek részt vagy úgy, hogy a megállapodásról utólag tájékoztatják őket, és ahhoz csatlakoznak. A jelen esetben is pontosan ez történt, még azzal megtoldva, hogy a felek a kártyatársaságok szabályait alkalmazták a MIF meghatározásánál, és magának a Fórumnak a létrehozásában is közreműködtek a kártyatársaságok. Tehát előre tudták és akarták a MIF megállapodás létrejöttét, majd elfogadták a MIF-et (utaló végzés, 43. pont) és nem határolódtak el tőle, amikor a konkrét egységes MIF szintről tudomást szereztek.

3.5.2.2. Megállapodás és/vagy összehangolt magatartás

82. A Kúria nem vonja kétségbe a tagbankok részéről egy megállapodásban való részvételt, de kételyei vannak a kártyatársaságokkal kapcsolatban, mert őket csak utólag tájékoztatták a megállapodásról. Viszont a megállapodás részesévé válik egy fél úgy is, hogy utólag tájékoztatják annak tartalmáról, és abba hallgatólagosan vagy nyíltan beleegyeznek azáltal, hogy attól nem határolódik el. Ez a helyzet annak a klasszikus szituációnak felel meg, amikor egy vállalkozás egy nyíltan versenykorlátozó megbeszélésen részt vesz, és attól nem határolódik el.⁵⁵ Nyílt beleegyezés nem szükséges az ilyen esetekben a megállapodásban való részességhez.⁵⁶

⁵⁴ A Bíróság 2004. január 7-i ítélete a C-204/00 P stb. sz. *Aalborg Portland és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben, ECLI:EU:C:2004:6, 82-84. pontok

⁵⁵ A Bíróság 2004. január 7-i ítélete a C-204/00 P stb. sz. *Aalborg Portland és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben, ECLI:EU:C:2004:6, 84. pont., A Bíróság 2005. június 28-i ítélete a C-189/02 P stb. sz. *Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben, ECLI:EU:C:2005:408, 143. pont.

⁵⁶ A Bíróság 1990. január 11-i ítélete a C-277/87 sz. *Sandoz Prodotti Farmaceutici kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:1990:6, 11. pont., a Törvényszék 2003. december 11-i ítélete a T-56/99 sz. *Marlines kontra Bizottság* ügyekben, ECLI:EU:T:2003:333, 21. pont.

83. Ez a magatartás a kártyatársaságok részéről túlmegy egy összehangolt magatartásban való részvételen⁵⁷, mert egyrészt megkapták, megértették és alkalmazták is azt a MIF-et, amely a megállapodás eredménye volt. Itt nemcsak egy egyoldalú felhívás volt egy másik fél részéről a kártyatársaságok felé, hanem egy nyíltan versenykorlátozó megbeszélésről származó világos megállapodás, amelyekről tájékoztatták őket, azzal a céllal, hogy jóváhagyják, és a rendszereikben alkalmazzák azt. A kártyatársaságok ilyen helyzetben nem bújhatnak a hallgatásuk, és képviselő révén történő kapcsolattartásuk mögé.
84. Az a körülmény, hogy a kártyatársaságok magatartása nem volt azonos a bankokéval, nem indokolja, hogy mentesüljenek a megállapodás miatti felelősség alól. Egyrészt felelősségre vonhatók, mert szerepük a megállapodás végrehajtásában elkülönül a tagbankokétól. Másrészt a kevésbé aktív részvétel, vagy az hogy a jogsértésnek csak egy részében vettek tevékenyen részt⁵⁸ (miközben a közös célról és a résztvevőkről tudomásuk volt), vagy a kommunikáció közvetett formája nem eredményezheti a felelősség csökkentését. A lényeges szempont inkább, hogy a kártyatársaságok is ismerték a jogsértés célját és szándékosan hozzájárultak annak eléréséhez. Egyébiránt, nem számít enyhítő körülménynek még a szankcióknál sem, a kevésbé aktív részvétel egy versenykorlátozásban.⁵⁹ A kártyatársaságok szerepe elengedhetetlen volt a MIF megállapodás végrehajtásában, és azt teljes mértékben teljesítették, annak érvényesülését nem gátolták.
85. Tehát a fentiek alapján megalapozott a Határozatban a kártyatársaságok felelősségre vonása a MIF megállapodásban való részvételükért.
86. Mindenesetre a Kúria sem vonja kétségbe azt, hogy a kártyatársaságok magatartása kimeríti legalább az összehangolt magatartás definícióját. A MIF ugyan nem titkos, de az arról való egyeztetés, és a jövőre nézve egy ilyen tartalék fallback bankközi jutalék meghatározása a bankok és kártyatársaságok tevékenységének és stratégiájának összehangolását eredményezi. Egy ilyen ismert közös költséget az elfogadó bankok könnyűszerrel tudnak a kereskedők felé áthárítani, mert azok nagyon gyenge alkupozícióban vannak.⁶⁰ Továbbá, az összehangolt magatartás másik feltételét⁶¹ is teljesítik a kártyatársaságok, mivel az információcsere után is a piacon maradtak, és ellátták tevékenységüket, sőt a MIF-et alkalmazták.

⁵⁷ A Bíróság 2009. június 4-i ítélete a C-8/08 sz. *T-Mobile Netherlands és társai kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2009:343, 26-43. pontok. Itt nem csupán egy olyan információcsere történt, „amely alkalmas arra, hogy megszüntesse a bizonytalanságot az érintett vállalkozások tervezett magatartását illetően”, hanem egy nyíltan árrögzítő MIF megállapodás továbbítása a kártyatársaságok felé, amelyet azok ellenkezés nélkül végrehajtottak.

⁵⁸ A Bíróság 2004. január 7-i ítélete a C-204/00 P stb. sz. *Aalborg Portland és társai kontra Bizottság* egyesített ügyekben, ECLI:EU:C:2004:6, 86. pont.

⁵⁹ A Törvényszék ítélete a T-73/04 sz. *Carbone-Lorraine kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2008:416, 163-164. pontok., amelyet fenntartott a Bíróság 1999. július 8-i ítélete a C-554/08 P sz. *Carbone-Lorraine kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2009:702, a Törvényszék ítélete a T-220/00 sz. *Cheil Jedang kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:2003:193, 165-183. pontok.

⁶⁰ Kevés kereskedő vállalja a kockázatot, hogy az egyre elterjedtebb kártyával fizető ügyfeleket visszautasítsa vagy akár külön díjjal sújtsa, mivel azok akkor a versenytársukhoz mennek (business stealing). Így még akkor is elfogadják a kártyákat, ha ezzel a készpénzes fizetéshez képest veszteséget szenvednek el.

⁶¹ A Bíróság 1999. július 8-i ítélete a C-199/92 sz. *Hüls kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:1999:358, 162. pont.

3.6. A negyedik kérdés

3.6.1. A Kúria indokolása

87. A Kúria először emlékeztet arra az esetjogra,⁶² amely nem teszi szükségessé a megállapodás és összehangolás, mint magatartási elemek precíz elkülönítését. Kúria megítélése szerint azonban olyan esetekben, amikor a különböző szereplők, különböző magatartásformái a megállapítható tényállás alapján elkülöníthetők, elvárható a versenyhatóságtól ez az elkülönítés (utaló végzés, 45-49. pontjai).

3.6.2. A Bizottság állásfoglalása

88. A Bizottság először szeretne arra emlékeztetni, hogy a Határozat kezdőlapja szerint az eljárást a vállalkozásokkal szemben versenykorlátozó megállapodás és összehangolt magatartás miatt indították. Továbbá a Határozat 154. preambulumpontja a jogi háttér alatt megemlíti, hogy tilos a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására irányuló megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társulásának a döntése. Ugyanakkor a MIF-re vonatkozó versenykorlátozást a Határozat 169. preambulumpontja és rendelkező részének (2) bekezdése az összes fél tekintetében, akarategyezésen alapuló, megállapodásként definiálja.
89. A Bizottság már fentebb kifejtette (Észrevételek, 85. pont), hogy egyetért a magatartás megállapodásként való meghatározásával, az összes résztvevő tekintetében. Viszont, arra az esetre, ha a Bíróság úgy vélné, hogy a kártyatársaságok tekintetében csupán összehangolt magatartás állt fenn, akkor hasznos a negyedik kérdésre adott válasz.
90. A Kúria által említett esetjog alapján, amennyiben a felek ugyanazon egységes és folytatólagosan elkövetett jogsértésben vettek részt (single and continuous infringement), akkor annak nincs jelentősége, hogy ennek egyes részei inkább az összehangolt magatartás tényállását merítik ki, míg mások inkább a megállapodás irányába mutatnak. Ugyanígy a résztvevők szerepe is az egyik vagy másik megnyilvánulási formára korlátozódhat, anélkül, hogy ezzel felelősségük a jogsértésért csökkenne. A lényeg inkább, hogy a felek ugyanazon versenykorlátozó célt követtek-e, azaz ugyanabban a jogsértésben vettek-e részt. A jelen esetben úgy tűnik, a Kúria nem vonja kétségbe, hogy a tagbankok és kártyatársaságok ugyanazon jogsértés részesei lennének. Ez a Bizottság szerint is megállapítható, mivel a MIF megállapodás célját a kártyatársaságok világosan ismerték, és annak végrehajtásában szándékosan közreműködtek.
91. Egy ilyen helyzetben a megállapodás és összehangolt magatartás elkülönítése a határozatban nem szükséges. Nem jár eltérő jogkövetkezmény egy megállapodás vagy egy összehangolt magatartásban való részvételért, és az esetjog alapján elégséges, ha az egyik vagy a másik teljesül a felelősség megállapításához. Ezért a jogbiztonság követelménye sem sérül azáltal, ha a versenykorlátozás valamely része adott esetben csak összehangolt magatartást meríti ki.
92. Továbbá a Bizottság szerint, a kártyatársaságok bankoktól eltérő magatartása sem a felelősség alóli mentesítésüket sem pedig enyhébb szankciót nem indokol (Észrevételek,

⁶² A Törvényszék ítélete a T-305/94 stb. sz. *LVM kontra Bizottság* egyesített ügyekben, ECLI:EU:T:1999:80, 696. pont, a Bíróság ítélete a C-238/05 sz. *ASNEF-EQUIFAX* ügyben, ECLI:EU:C:2006:734, 32. pont. Hasonló a Törvényszék ítélete a T-7/89. sz. *Hercules Chemicals kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:T:1991:75, 264. pont.

84. pont). Ez a kérdéskör, amit az utaló végzés 46-49. pontjai vetnek fel, nem keverhető össze sem a cél és hatás elkülönítésével sem pedig azzal, hogy megállapodás vagy összehangolt magatartás (vagy mindkettő) jött-e létre.
93. Végül, a Bíróság egy hasonló esetben már megállapította, hogy lényegtelen, ha a Törvényszék tévedett volna abban, hogy egy magatartás megállapodásként definiálható, amennyiben az összehangolt magatartás feltételei teljesülnek.⁶³ Ugyanez a logika a Határozatra is alkalmazható.

⁶³ A Bíróság 2013. december 5-i ítélete a C-455/11 P sz. *Solvay kontra Bizottság* ügyben, ECLI:EU:C:2013:796, 53-54. pontok.

4. A FELTETT KÉRDÉSEKRE ADANDÓ VÁLASZOK

94. A fentiek alapján a Bizottság azt indítványozza, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatali kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1. *Az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy értelmezendő, hogy ugyanazon magatartás egyszerre versenykorlátozó célú és hatása is lehet.*
2. *Az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy értelmezendő, hogy céljánál és hatásánál fogva is versenykorlátozó az ügy tárgya szerinti, magyarországi tagbankok és a kártyatársaságok közötti megállapodás, amely a MasterCard és a Visa kártyatársaságok kártyáinak használatáért járó, kibocsátó bankokat megillető bankközi jutalékokat mindkét kártyatársaságra nézve egységes pozitív mértékben határozta meg.*
3. *Az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy értelmezendő, hogy a bankok közti megállapodásnak részesei azok a kártyatársaságok is, akik a megállapodás tartalmának kialakításában közvetlenül nem vettek részt, de arról tájékoztatták őket, a megállapodás elfogadását lehetővé tették, valamint a megállapodást elfogadták és a bankokétól elkülönülő szerepük volt annak végrehajtásában.*
4. *Az EKSZ 81. cikk (1) bekezdése [az EUMSZ 101. cikk (1) bekezdése] úgy értelmezendő, hogy a versenyjogsértés megállapításához nem szükséges az ügy tárgyára figyelemmel annak elkülönítése, hogy a megállapodásban való részvételtől vagy összehangolt magatartásról van-e szó, amennyiben legalább az egyik formának teljesülnek a feltételei.*

BOTTKA Viktor

Flor CASTILLA CONTRERAS

Ivan ZALOGUIN

a Bizottság meghatalmazott képviselői